

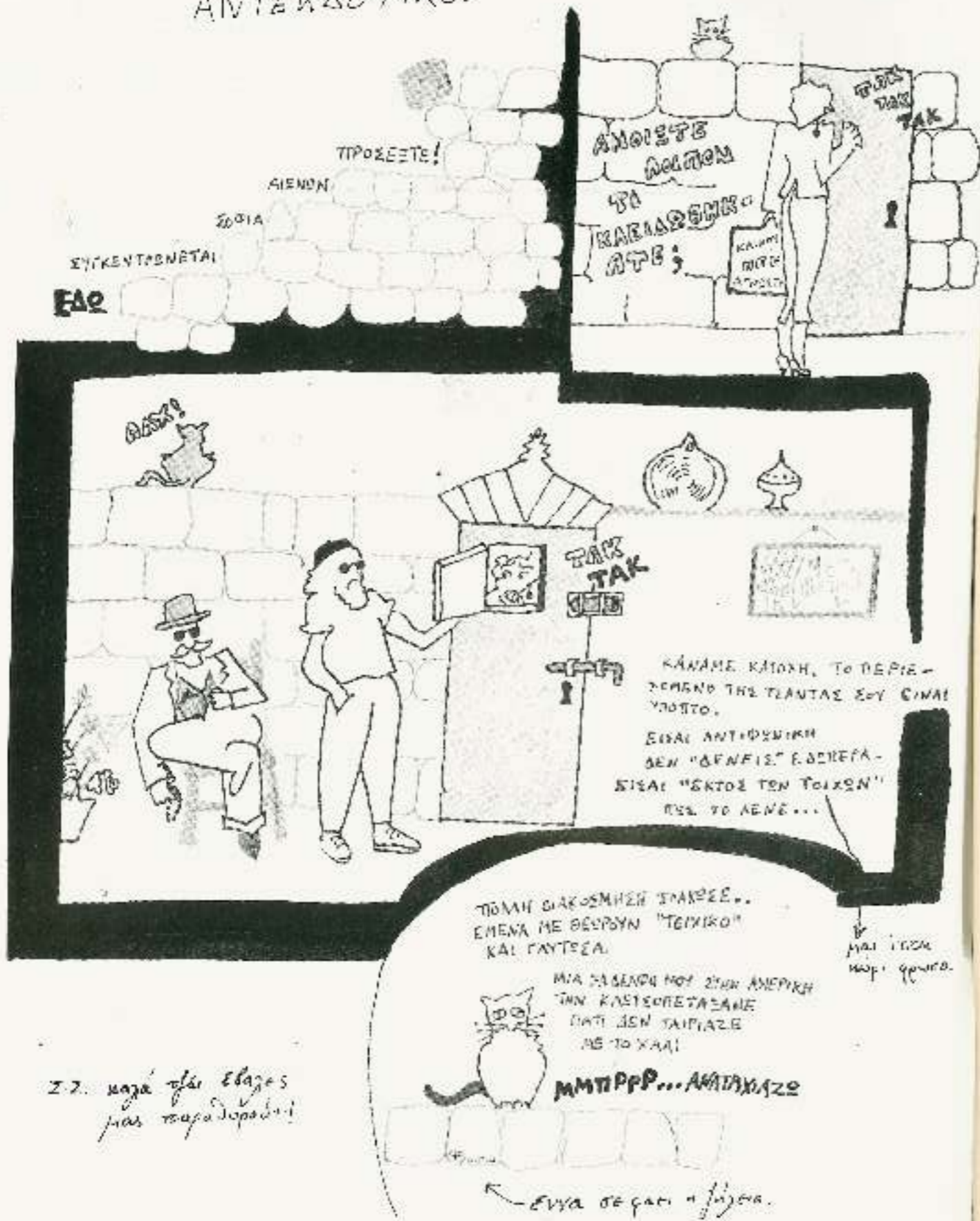
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Γενάρης 1986

Τεύχος - 7ο

ΑΝΤΕΚΑΘΟΤΙΚΟ.

Σ.Σ. κατὰ φῶν ἔβαζες
μὰς παρὰ δὲ πόρτῃ!

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Όταν η τύψη ενός φόνου
έχει στην πλάτη μας φορτωθεί,
δεν μπορεί οι μέρες μας
να είναι καλύτερες.
* Άννα Τενέζη

Γενάρης 1986
Τεύχος - 7ο

Το μηνιαίο, όταν τα καταφέρουμε, περιοδικό της παλιάς
Λευκωσίας.
Διεύθυνση: Μίσιμος 6B, Τηλ. 431278
Υπεύθυνος για τα νόμιμα: Κωνστίνος Αχιλλίδης.
Το τεύχος, τιμὴ συντάχθηκε από τους
Κωνστ. Αχιλλίδη και Ζήνοια Σιερεπιζιλή
Τιμὴ τεύχους: £1.00
Συνδρομή 12 τεύχων: £10.00
Για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους.
*μηνιαία, Αθήνα Ανοσιγόλη.

περιεχομενα

- Στο πόδι 2
- Παγκύπριος οργανισμός
αρχιτεκτονικής κληρονομιάς 6
- Διαβάζετε τα βιβλία των παιδιών σας 8
- Χόρστ Βείρσταλ' ο γερμανός
της παλιάς Λευκωσίας 10
- Για το πάρκο σύγχρονης τέχνης
Λυδίας Εγγλεζόκης 12
- Αγαπητέ Θεόδουλε... Τασούλλα Πίττα 15
- Η ιδέα και πρακτική της συντήρησης
Σ. Σιερεπεκλή 18
- Ταξίδι στο χρόνο
Κώστα Χαράλαμπιδη
Κέβιν Άντριους 20
- Εθνικό πάρκο στον Ακάμα 24
- Πως μια γυναίκα έγινε σκύλος
παρामी Χριστουγέννων
δηήγημα της Άννας Τενέζη 28
- Ζωιάνερα της μνήμης
Θεόδωρος Καϊόλιακος 33
- Περίπου...
Βάσος Αργυρού 34
- Ψάλλοι στ' αυτιά
Τάκη Χατζηγεωργίου 35
- Κινηματογραφική Λεύχη 36
- Κινηματογραφική Κίνηση 37
- Δεκέμβρης στη Πύλη 38

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ονομα _____
 Διευθυνση _____
 τηλ: _____

Πράσινη η Παλιά Λευκωσία.

Όχι δεν πρόκειται για νέο σχέδιο δενδροφύτευσης. Πρόκειται για το σχέδιο διαπλάτυνσης της πράσινης γραμμής ή άλλως απαγκίστρωσης των στρατών στη γραμμή αντιπαράταξης.

Στις 15/12 έληξε η προηγούμενη θητεία της Ειρηνευτικής δύναμης του Ο.Η.Ε. στη Κύπρο και όπως γίνεται κάθε έξη μήνες, ανανεώθηκε και πάλι για άλλους τόσους. Στη σχετική συζήτηση που έγινε στο συμβούλιο ασφαλείας έγινε συγκεκριμένη αναφορά στη πράσινη γραμμή της Λευκωσίας. Στη παράγραφο 22 και 23 της ομιλίας Ντε Γκουεγιάρ αναφέρονται τα εξής: «... όλο το πρόβλημα της κατάπαυσης του πυρός βρίσκεται ουσιαστικά στη Λευκωσία (ιδιαίτερα εκεί όπου τα δυο μέρη είναι πολύ κοντά το ένα με το άλλο) και προσθέτοντας το ότι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε κλιμάκωση της έντασης... Σε μια τέτοια περίπτωση (κλιμακώσεων κ.λ.π.) η δυνατότητα της Δύναμης είναι περιορισμένη, σημειώνει!». Και άλλου επαναλαμβάνεται το ίδιο πράγμα μαζί με μια εισήγηση: «Στη Λευκωσία, τα στρατεύματα των δυο πλευρών συνεχίζουν να είναι εκτεθειμένα σε εγγενείς κινδύνους και σε με-

γάλο βαθμό, κάτι που απασχολεί σοβαρά τη Δύναμη. Οι παραβιάσεις της κατάπαυσης του πυρός και άλλα επεισόδια της ίδιας τάξης προκαλούνται κατά το πλείστον σ' αυτόν τον τομέα. Μετά την πρωτοβουλία που πήρε η Δύναμη για να μειώσει τους κινδύνους διατάραξης της κατάπαυσης του πυρός στην Λευκωσία, ο Διοικητής της Δύναμης έκανε μια πρόταση στις 10 Ιουλίου 1985 στα δυο μέρη (Σ.Σ. θέλει να πει ότι έβαλε τον στρατηγό Γκρέντλ να το προτείνει!...) για μια αποφυγή αντιπαράταξης στον τομέα της Λευκωσίας. Η πρόταση αυτή έχει στόχο να εγκαθιδρύσει ζώνες μη αντιπαράταξης σ' όλο το μήκος της Πράσινης γραμμής όπου κάθε στρατιωτική επιχείρηση ή δραστηριότητα παρατηρητηρίων ή έργα θα απαγορεύονται»...

Προτείνεται δηλαδή η απαγκίστρωση και η αναδίπλωση των στρατών πιο πίσω από τη σημερινή γραμμή αντιπαράθεσης και την επέχταση της ουδέτερης ζώνης η οποία θα επιτηρείται από τα Ηνωμένα Έθνη.

Κυκλοφορεί η εντύπωση ότι η πρόταση αυτή δε γινόταν αποδεκτή από τη

Κυβέρνηση Κυπριανού. Π.χ. το καλά πληροφορημένο «Ποντίκι» γράφει στις 13/12: « ΟΠΩΣ ΓΡΑΨΑΜΕ ΗΔΗ, η Λευκωσία δεν θέλει αυτή την ουσιαστική ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ της ουδέτερης ζώνης, γιατί αυτό θα οδηγούσε σε αποκέντρωση των θιγόμενων περιοχών αφού οι Ελληνοκύπριοι θα έφευγαν από τα σπίτια τους, αν έβλεπαν να φεύγει από κει η δύναμη της Εθνικής Φρουράς. Αντίθετα, τα σπίτια, των τουρκοκύπριων δίπλα στην ουδέτερη ζώνη — «πράσινη γραμμή» είναι τελείως ακατοίκητα». Φαίνεται όμως ότι τα πράγματα είναι αντίστροφα. Να τι λέει ο κύριος Μουσιούττας στην ομιλία του στο Συμβούλιο ασφαλείας στις 12/12: «Σε διαμετρική αντίθεση προς τη συνεχιζόμενη στρατικοποίηση που επιδιώκει η Άγκυρα βρίσκεται η γραπτή αποδοχή της Κυβέρνησης μου για στρατιωτική απαγκίστρωση στην περιοχή Λευκωσίας, όπως προτείνεται από το Διοικητή της Ειρηνευτικής Δύναμης στην παράγραφο 17 της τελευταίας Έκθεσης του Γενικού Γραμματέα».

Δε θα ήταν προτιμότερη η δεντροφύτευση;

25 Χρόνια Κυπριακής Τέχνης

Θεε μου, τι προχειροτητα.

«Η έκθεση δίνει την ευκαιρία μιας πανοραμικής παρουσίασης των κυριότερων εκφάνσεων της σύγχρονης κυπριακής τέχνης κατά τη περίοδο 1960-1985» είπε ανάμεσα σ' άλλα ο υπουργός παιδείας κ. Χριστοφίδης, και πιο κάτω:

«Ο χώρος δεν επέτρεψε την συμπερίληψη περισσότερων έργων. Ωστόσο τα 166 των 98 καλλιτεχνών που εκτίθενται πιστεύω πως δίνουν μίαν εντυπωσιακή εικόνα του εκφραστικού πλούτου του τόπου μας στον τομέα των εικαστικών τεχνών και αποτελούν, όπως η έκθεση βιβλίου που εγκαινίασα τον περασμένο μήνα, μια ακόμη αδιάσειστη απόδειξη του πνευματικού δυναμισμού του τόπου στα 25 χρόνια της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Νομίζω ότι δε χρειάζεται να αποδεικνύουμε «αδιάσειστα» τον οποιοδήποτε πνευματικό δυναμισμό, και πιστεύω ότι

τα εικοσιπεντάχρονα ήταν μια καλή ευκαιρία να δούμε μέσα από μια έκθεση τη πορεία της κυπριακής ζωγραφικής και γλυπτικής. Αυτό το πράγμα όμως προϋπόθετε καλή διοργάνωση η οποία θα επιδίωκε υποθέτω με τη βοήθεια κάποιας μελέτης της εξέλιξης της κυπριακής τέχνης να μας ξεναγήσει στη πορεία των διαφόρων ρευμάτων της τέχνης από το 60 και δω, στην αλληλεπίδραση που έχουν μεταξύ τους, στο πως η καλλιτεχνική δημιουργία αντανάκλασε τις περιπέτειες του λαού μας κλπ. Για να γίνουν όμως αυτά θα έπρεπε οι διοργανωτές να προαποφασίσουν τις κατευθυντήριες γραμμές της επιλογής και της τοποθέτησης των έργων. Π.χ. θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν με μια χρονική παρουσίαση των έργων: πρώτα η δεκαετία του 60, μετά του 70 και μετά η τωρινή. Ή θα μπορούσαν ακόμα να διαχωρίσουν τα

έργα με βάση τα σημαντικά γεγονότα 60-63-68-74 για να δούμε πως η τέχνη αντανακλά αυτές τις περιόδους. Θα μπορούσε ακόμα να γίνει ένας διαχωρισμός με βάση τη τεχνολογία και ταυτόχρονα το χρόνο δημιουργίας. Δυστυχώς αυτό που είδαμε και που οπωσδήποτε δε μπορούσε να «διαβαστεί» ήταν 166 έργα τοποθετημένα όπως-όπως, 14 περίπου της δεκαετίας του 60, 36 της δεκαετίας του 70 και κάπου 100 της δεκαετίας που διανύουμε τώρα. Ευτυχώς ανάμεσα τους υπήρχαν αρκετά καλά έργα, που μας αποζημίωσαν. Όμως η έκθεση αυτή πρέπει νομίζω να ονομαστεί 3η Παγκύπρια έκθεση, όπως είναι ουσιαστικά και να ετοιμαστεί μια άλλη έκθεση του χρόνου με το τίτλο «26 χρόνια κυπριακής τέχνης».

ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΙ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΙ

Η πεζοδρομοποίηση των οδών Φιλοκύπρου, Χαλκούση, Πασικράτους-Σόλωνος είναι πια γεγονός. Δε θέλουμε να περιορίσουμε τη χαρά μας για το γεγονός γιατί είμαστε βέβαιοι πως είναι κάτι πολύ θετικό για τη παλιά πόλη. Όμως κάποιες άμεσες παρατηρήσεις πρέπει να γίνουν για μερικά πράγματα που ήδη μπορούν από τώρα να διαπιστωθούν. Το πρώτο αφορά κάποια κακοτεχνία στη τοποθέτηση των προκατασκευασμένων τσιμεντοπλόκς που συνθέτουν τα πλακόστρωτα. Σε πολλά σημεία μερικοί λίθοι έχουν ήδη υποστεί καθίζηση.. κι' αυτό προτού παραδοθούν σε χρήση οι πεζόδρομοι.

Η δεύτερη διαπίστωση αφορά τον τρόπο ένωσης των διαφόρων σε σχήμα, λίθων. Σε όλες τις γραμμές ένωσης υπάρχει φανερό πρόβλημα γιατί στην τοποθέτηση έγιναν κατατεμαχισμοί των λίθων, πρά-

γμα αδιανόητο για το μικρό τους μέγεθος. Το λάθος βρίσκεται βασικά στη σχεδίαση που δεν έλαβε υπόψη την «αδυναμία» αυτή και το γεγονός πως οι δρόμοι στη παλιά πόλη είναι ανισόφαρδοι. Είναι λυπηρό να διαπιστώνονται τόσο «χοντρά» λάθη για έργα δημόσιου ενδιαφέροντος, έργα που στη βάση τους είναι πρωτοπόρα.

Η τρίτη παρατήρηση αφορά τη βρύση στη γωνιά Σόλωνος-Αριστοκύπρου. Είναι κακόγουστη γιατί είναι ψεύτικη. Βρίσκεται σε αντιφατική κατ' αρχήν σχέση με το πλακόστρωτο που ακολουθεί μοντέρνες γραμμές και μοντέρνα υλική έκφραση. Αδυνατεί να κατανοήσει κανείς το σκεπτικό πίσω από αυτή την επιλογή. Μήπως αυτή έγινε για να μας προετοιμάζει ψυχολογικά για τις επόμενες εικόνες ρετρό—φολκλόρ της λαϊκής γειτονιάς; **B.Z.**

ΑΓΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

«Οι πεζόδρομοι θα μας καταστρέψουν. Αν η Ιπποκράτους γίνει πεζόδρομος εγώ κλείω το, τζαι φεύκω», μας λέει κάποιος στην Αισχύλου. «Ο πεζόδρομος είναι καλό πράγμα αλλά δεν ταιριάζει με τη νοοτροπία μας εδώ στη Κύπρο. Μέχρι ν' αλλάξει η νοοτροπία οι γειτονιές θα νεκρωθούν... Είναι και οι Τούρκοι, ο κόσμος φοβάται. Σας διαβεβαιώ ότι αυτοί που θέλουν πεζόδρομους κατοικούν ή έχουν τα μαγαζιά τους αλλού. Αντίθετα εδώ γύρω πρέπει να γίνει κάποιος χώρος στάθμευσης, να μπουν παρκόμετρα, να βάλουν μικρά λεωφορεία για τη μεταφορά μέσα στα τείχη, να μπει καλός φωτισμός, διπλάσιος του κανονικού διότι ο κόσμος φοβάται. Αυτά κι' άλλα πολλά ακούσαμε στην Αισχύλου στο πόδι όμως λόγω χρόνου και χώρου και σοκαρισμένοι από την αντιλαϊκότητα της πεζοδρομοποίησης που κι' εμείς υποστηρίζουμε. Θα επανέλθουμε πιο μελετημένοι και με εκτενές ρεπορτάζ στο επόμενο.

Η Πρασινή Γραμμή

υπορχεί!

Στην Αυτοκρατείας Θεοδώρας - 8 δυό νέα παιδιά ο Σύμης και η Μαίρη εγκαίνισαν το νέο τους αντι-αλκοόλ μαγαζάκι, πάνω ακριβώς στη πράσινη γραμμή. Θα σερβίρουν ροφήματα και χυμούς. 10 είδη τσαγιών, 10 είδη βότανα του βουνού και του κάμπου, 10 είδη καφέδων, και όπως είπαμε χυμούς. Μαζί πσιήες, τάρτες κέηκ και μικρά σάντουιτς. Όταν οι πελάτες κάνουν ησυχία μπορούν ν' ακούσουν και ζωντανή μουσική κλαρίνου και αυλού από το Σύμη και κιθάρας από το Φίλιο (να αυτόν που μας κάνει το ταχτικό μας εικονογράφημα). Μπορούν επίσης να διαβάσουν διάφορα περιοδικά όπως το ANTI τη Βαβέλ κλπ. Η συλλογή δίσκων και κασέττων του μαγαζιού είναι πολύ «εντάξει». Σπεσιαλιτέ της «πράσινης γραμμής» είναι η αναζωογόνηση των πέριξ, και η προστασία του ακάμα, πράσινο στο τετράγωνο δηλαδή. Κι' ένα σπίτι, να λυπάσαι που είναι καφενείο κι' όχι ο χώρος της προσωπικής σου διαμονής.

Σ.Σ.: Τα εγκαίνια του μαγαζιού έγιναν στις 16 του Δεκέμβρη. Αν θυμάστε η 15η του Δεκέμβρη είναι η μέρα θανάτου του στρατιώτη Τρύφωνα από σφαίρα των στρατευμάτων εισβολής στη ίδια γειτονιά. Με το δικό του τρόπο το μαγαζί δίνει τη δική του απάντηση, την ύπαρξη του.

σχολή εργαστήρι «ΧΟΡΟΘΕΑΤΡΟ» ΑΡΓΙΑΝΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

- Δημιουργική Κίνηση - Χορός
- Κλασικό Μπαλέτο.
- Σύγχρονα Συστήματα Χορού.
- Ομαδική Εργασία - Αυτοσχεδιασμός.
- Θεατρικό Εργαστήρι.
- Γυμναστική για Ενήλικες.

Διδάσκουν : Προσόντουχοι Ειδικοί.
για παιδιά από 4 χρόνων μέχρι και ενήλικες

Πληροφορίες: Βασ. Παύλου 67B, Καιμακλι,
Λευκωσία, Τηλ. 428153 & 445882.

ΚΩΜΟΔΡΟΜΙΟ
Η ΚΕΡΥΝΕΙΑ

Τ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ
Κ. ΜΕΪΤΑΝΗΣ

Τηλεφωνα
Λαϊκή Γειτονία 02-456797
Εργαστήρι 02-385567

ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ
ΦΑΝΑΡΑΚΙΑ
ΚΗΡΟΠΗΓΙΑ
ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΙ
ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ
ΣΕΤ ΓΙΑ ΤΖΑΚΙΑ
ΚΑΓΚΕΛΛΑ
ΦΕΡ ΦΟΡΖΕ

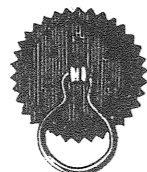
τα τραπέζακια της «πράσινης γραμμής» έγιναν από τα δικά μας χερια.

Το άφωνο πηγάδι του φόβου
αντιλάλησε.
Πληθαίνουν τα θηρία.
Ακούς τον μεγάλο Βρυχηθμό;
Ακούς τον μεγάλο Βρυχηθμό;
Τον ακούς;
Αρχαίες φωνές. Ακούω αρχαίες φωνές.
Τον βρυχηθμό τον ακούς;
Τον ακούς; Κυριάκου Ευθυμίου

Εργαστήρι Χαλκογραφίας και
Προυντζογραφίας

Τρικούπη - 33 τ.ελέφωνο 461348.

Οι για να χουμιστούμε μπορεί
τζιαι νάχουμε τη μεγαλύτερη
συλλογή χαλκογραφημάτων τζιαι
προυντζογραφημάτων του
παζαρκού. Τζιαι σχεδόν ούλλα
κάννουμεν τα εμείς. Μπόρετε θέ-
μα να μας δήτε να δουλεύουμε.
Άμαν έσιετε ώρα ελάτε να πιού-
με καφέ τζιαι να κουβεγκιάσου-
με.

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Σε μια ήσυχη ατμόσφαιρα και με ολιγάριθμη παρουσία μελών έγινε το Σάββατο 14 Νοεμβρίου στην Πύλη Αμμοχώστου η τακτική Συνέλευση του ΠΟΑΚ.

Μετά τον απολογισμό του Δ.Σ. τον οποίο διάβασε ο Πρόεδρος του οργανισμού Αρχιτέκτονας κ. Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης και στον οποίο διαφάνηκε η σοβαρή και σταθερή δουλειά του ΠΟΑΚ, το θέμα που συγκέντρωσε το ενδιαφέρον της Συνέλευσης ήταν ο Ταχτακαλάς και οι άλλες καταστροφές - ιδίως κατεδαφίσεις - που έγιναν στην χρονιά του '85.

Στο θέμα του Ταχτακαλά, η Συνέλευση συμφώνησε πως δεν θα πρέπει να σταματήσουν οι προσπάθειες για να παρεμποδιστεί η πραγματοποίηση του έργου, αλλά αντίθετα πρέπει να εντατικοποιηθούν. Συζητήθηκαν διάφοροι τρόποι για μια ποιοτική αποτελεσματική δράση και αποφασίστηκε η έκδοση ενός ψηφίσματος για το θέμα και η εντατικοποίηση των προσπαθειών για διαφώτιση του κοινού πάνω στα αρνητικά σημεία της επέμβασης.

Το ψήφισμα αποφασίστηκε να σταλεί στον Υπ. Εσωτερικών για κατάθεση στο Υπ. Συμβούλιο.

Άλλα μέτρα που υποστηρίχθηκαν από την

Συνέλευση ήταν η συγκέντρωση υπογραφών σ' ένα έγγραφο που θα απαιτεί το σταμάτημα των εργασιών του Τμ. Πολεοδομίας στον χώρο του Ταχτακαλά.

Στο ίδιο πλαίσιο προβληματισμού, ανατέθηκε στο Δ.Σ. από τη Συνέλευση, να συντάξει έγγραφο στο οποίο να συγκεντρωθούν οι διάφορες περιπτώσεις σε παγκύπρια κλίμακα κατεδαφίσεων αξιόλογων κτισμάτων στην χρονιά που πέρασε και να επισημανθούν με έντονο τρόπο οι υπεύθυνοι και τα αίτια για την καταστροφική αυτή πορεία.

Από την Συνέλευση του ΠΟΑΚ βγαίνουν ορισμένα βασικά συμπεράσματα, γενικά και ειδικά τα οποία θα πρέπει να σημειωθούν για να αποτελέσουν ερέθισμα για προβληματισμό.

Το πρώτο συμπέρασμα είναι πως παρόλο που οι οργανωμένες προσπάθειες για υπεράσπιση της Αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς έχουν πίσω τους λίγα μόνο χρόνια, εν τούτοις έχουν συσπειρώσει ένα σοβαρό αριθμό ανθρώπων των οποίων η συνειδητοποίηση και η έμμεση συμμετοχή αναπτύσσεται ελπιδοφόρα.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι πως ο αριθμός των ενεργά και δημιουργικά συμμετεχόντων ατόμων σ' αυτές τις προσπάθειες είναι περιορι-

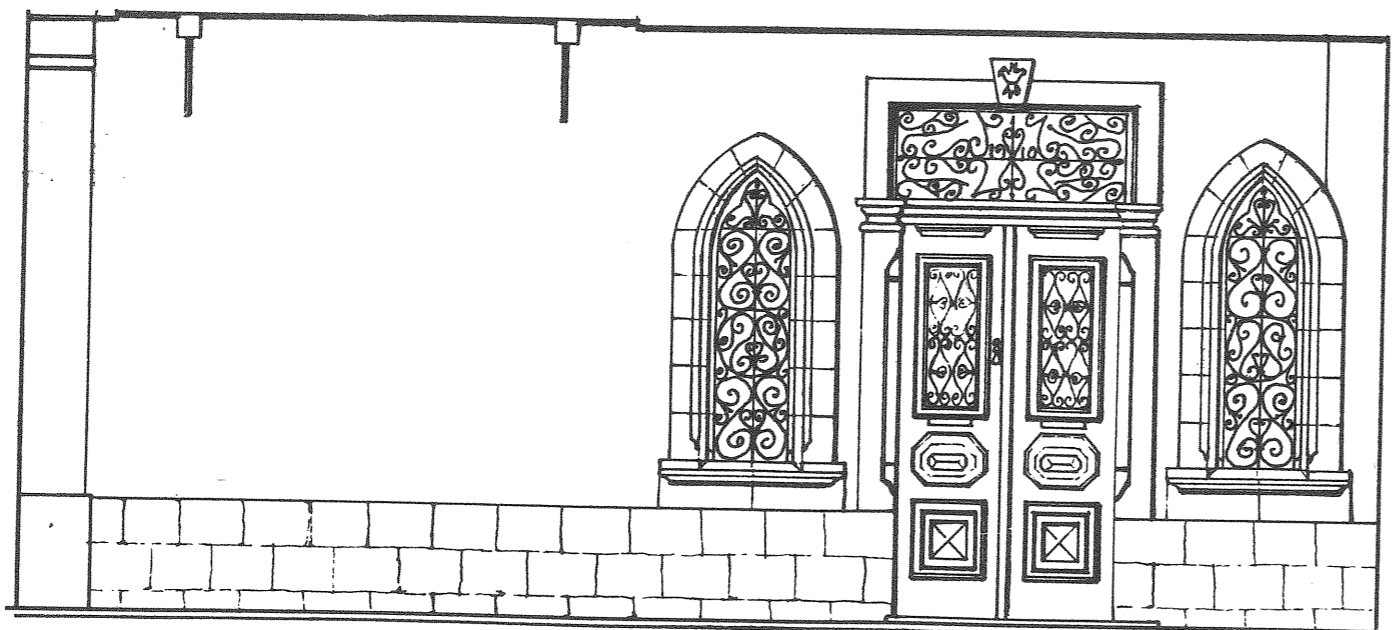
σμένος σχεδόν στον αρχικό κύκλο. Δεν παρατηρήθηκε δηλ. μια σημαντική αύξηση των δραστήριων ανθρώπων παρόλο που το αριθμητικό σύνολο των νέων μελών έχει αυξηθεί. Αυτό είναι αρνητικό.

Στο ειδικό επίπεδο που αφορά τον ΠΟΑΚ σαν οργανωμένο φορέα η παρατήρηση που θα μπορούσε να κάνει κανείς αφορά δύο σημεία: Το ένα, που είναι προς τιμή του ΠΟΑΚ, είναι η σταθερή, υπεύθυνη και προσεγμένη δουλειά που αυτός έχει να επιδείξει. Δεν είναι συχνό το φαινόμενο στην Κύπρο, οργανώσεις τέτοιου είδους να διατηρούν αυτή την σταθερότητα, δηλ. να έχουν να παρουσιάσουν χρόνο με τον χρόνο μια κλίμακα δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων συνεχή. Συνήθως το φαινόμενο που έχουμε είναι μια έντονη και θεαματική κινητικότητα στα πρώτα στάδια και μετά ένα «ξεφούσκωμα».

Το δεύτερο σημείο πάνω στο οποίο επιβάλλεται ένας βαθύτερος προβληματισμός, είναι ότι τόσο ο ΠΟΑΚ όσο και άλλοι ανάλογοι φορείς δεν έχουν ακόμα πετύχει να κάνουν την δράση τους άμεσα αποτελεσματική. Προσφέρουν μια πολύ θετική σε μακροχρόνια προβολή υπηρεσία, αδυνατούν όμως στην άμεση διαμόρφωση γεγονότων και πρακτικών. Συνήθως

είναι αναγκασμένοι να ακολουθούν τα γεγονότα διαμαρτυρόμενοι. Η αδυναμία αυτή έχει σαν κύρια αιτία το γεγονός πως ακόμα δεν έχουν καταφέρει να περάσουν την αναγκαία συνείδηση σε πλατιά στρώματα. Είναι απόλυτα αναγκαίο τόσο ο ΠΟΑΚ όσο και άλλοι φορείς που στοχεύουν στα ίδια πράγματα, να μελετήσουν σοβαρά και να ακολουθήσουν εκείνες τις επιλογές που θα κινητοποιήσουν ευρύτερα στρώματα λαού πάνω στο θέμα της προστασίας και ανάδειξης της Αρχιτεκτονικής και περιβαλλοντικής μας κληρονομιάς. Βέβαια το θέμα δεν είναι ούτε απλό ούτε εύκολο, όμως πρέπει να τεθεί σαν ένας από τους βασικούς στόχους.

Παρακάτω δίνουμε ορισμένα στοιχεία για τον ΠΟΑΚ και τις δραστηριότητες του και καλούμε κάθε ενδιαφερόμενο για την προστασία και διατήρηση της Αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Κύπρου, να ενταχθεί στον ΠΟΑΚ και να ενισχύσει κάθε συμμετοχή σε συλλογικούς φορείς και με την οργανωμένη δράση είναι δυνατή η αποτελεσματική πίεση προς τα κέντρα λήψης των αποφάσεων για αλλαγή μιας κατάστασης που μέχρι τώρα μόνο καταστροφές και περιφρόνηση προς την παράδοση έχει στο ενεργητικό της.

Ο ΠΟΑΚ ιδρύθηκε τον Μάρτη του 1979 με βασικό σκοπό τη μελέτη, διατήρηση, προστασία και αναβίωση της Κυπριακής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς.

Στόχοι του Οργανισμού

- ο εντοπισμός σ' όλη την Κύπρο των χαρακτηριστικών και αξιόλογων δειγμάτων της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς,
- η μελέτη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (αποτύπωση, φωτογράφιση, αρχειοθέτηση),
- η διαμόρφωση και υποβολή εισηγήσεων προς τους αρμόδιους κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς για την προστασία, συντήρηση, ανακαίνιση και αναβίωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς,
- η διαφώτιση και ενημέρωση του κοινού με εκθέσεις, διαλέξεις, προβολές, εκδόσεις κ.λ.π.

Γιατί κινδυνεύει η Αρχιτεκτονική Κληρονομιά

- απρογραμμάτιστη και ανεξέλεκτη «ανάπτυξη»,
- ελλιπής νομοθεσία και ανεπαρκής εφαρμογή της υπάρχουσας,

- κακόγουστη μίμηση ξένων προτύπων,
- βίαιη επικάλυψη του παραδοσιακού-λαϊκού από το μοντέρνο-αστικό,
- ανεξέλεγκτος ιδιωτικός κερδοσκοπισμός με αποτέλεσμα τις καταστρεπτικές επεμβάσεις στα παραδοσιακά σύνολα,
- άγνοια κοινού από έλλειψη διαφώτισης,
- απουσία κρατικών και ιδιωτικών οικονομικών επενδύσεων σε προγράμματα διατήρησης.

Γιατί επιβάλλεται η διατήρηση—προστασία—αναβίωση

Για λόγους πολιτιστικούς, ιστορικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς.

Η έννοια της διατήρησης—προστασίας—αναβίωσης

Βασική αρχή αποτελεί η «ζωντανή και ενεργητική διατήρηση» της παράδοσης (παραδοσιακά κτίσματα και σύνολα σαν αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής των κατοίκων) και όχι η μουσειακή απονέκρωση της.

διαβαστε τα βιβλια των παιδιων σας

Το κέρδος των παιδιών από την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων και κριτήρια επιλογής.

Ομιλητής: Μάνος Κοντολέοντας

Μην αντιμετωπίζετε το λογοτεχνικό βιβλίο για παιδιά, σαν δεύτερης κατηγορίας βιβλίο. Διαλέγετε το με την ίδια φροντίδα που διαλέγετε (ή θα πρέπει να διαλέγετε) το δικό σας βιβλίο. Η λογοτεχνία είτε είναι για παιδιά είτε είναι για μεγάλους υπακούει στα ίδια ποιοτικά κριτήρια. Απλά το παιδικό βιβλίο πρέπει να είναι πιο ευκολονόητο.

Τα ακόλουθα κριτήρια θα σας βοηθήσουν να φέρετε σ' επαφή το παιδί σας με το καλό βιβλίο:

- Η αντιστοιχία του **συγκεκριμένου** βιβλίου με τη **πνευματική ηλικία του συγκεκριμένου** παιδιού.
- Η γλώσσα του βιβλίου να χαρακτηρίζεται από το **ήθος και τον αισθητικό πλούτο** του λογοτεχνήματος.
- Το θέμα πρέπει ν' αντιστοιχεί στα **ενδιαφέροντα του συγκεκριμένου** παιδιού.

- Η αφηγούμενη ιστορία ν' αντιστοιχεί με τη πραγματικότητα. Η **επιδίωξη της αλήθειας** δε μπορεί παρά ν' αποτελεί κύριο στόχο του καλού λογοτεχνήματος.

- Η **ιδεολογική τοποθέτηση**. Κανένα έργο τέχνης μπορεί να είναι τέτοιο αν δεν έχει ιδεολογική τοποθέτηση.

- Η **δομική υπόσταση του βιβλίου**.

- Ο **δημιουργός**. Το πλατύ κοινό αγοράζει βιβλία για παιδιά χωρίς καν να κοιτάζει το συγγραφέα τους.

- Τα άλλα στοιχεία του βιβλίου. (εκδότη, εικονογράφο κ.λ.π.)

- Η εικονογράφηση όταν πρόκειται για πολύ μικρά παιδιά και προσοχή πλούτος δε σημαίνει υποχρεωτικά ποιότητα.

- Η όλη εμφάνιση του βιβλίου.

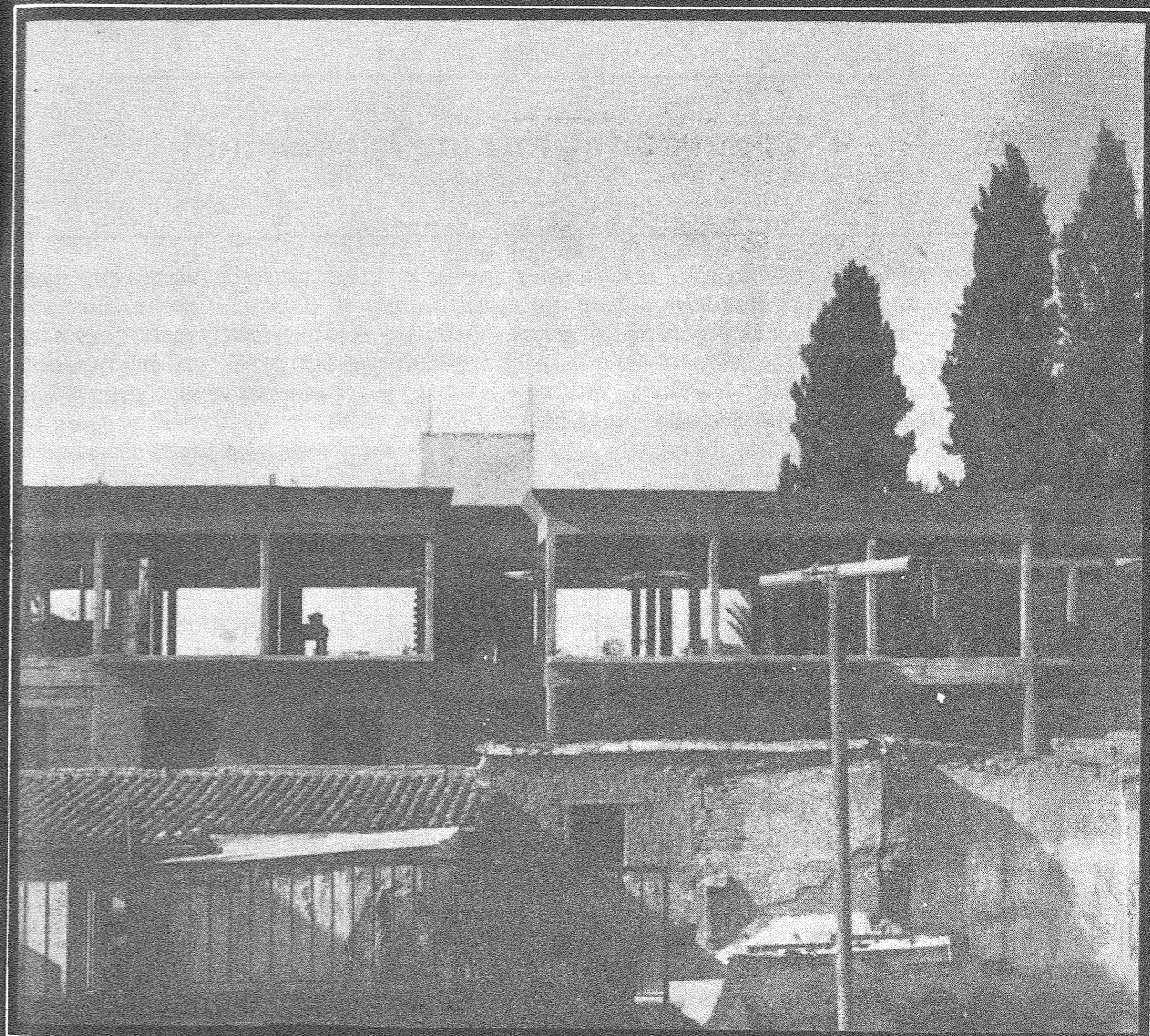
Κι ένα μικρό απόσπασμα από την ομιλία του Μάνου Κοντολέοντα:

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από μιά διάθεση αμέσου αντιστοίχισης της κάθε ενέργειάς μας με υλικά - με την πλατιά έννοια της λέξης - κέρδη. Η ερώτηση «Και τί θα κερδίσω;» είναι μόνιμο, πλέον, σύνθημα που συνοδεύει και καθορίζει την όποια απόφασή μας. Το χρήμα έγινε θεός, η τεχνολογία έχει δεχτεί να το υπηρετεί, η δομή της σύγχρονης κοινωνίας πάνω του στηρίζεται και επεκτείνει της δραστηριότητές της. Οι ενήλικες εξαναγκασμένοι - κάποτε και αυτοβούλως - ζουν μ' ένα τρόπο καθαρά ωφελμιστικό και μάλιστα με την πιό υλική έκφραση του όρου. Και μεταδίδουν - όπως και επιβάλλουν - αυτήν τους την άποψη και στα παιδιά τους. Έτσι η μάθηση δεν πλησιάζει το εύρος της γνώσης, μα έλκεται προς την πλευρά της απόκτησης συγκεκριμένων και πεπερασμένων εφοδίων. Από μιά πρώτη ματιά, η ειδίκευση ασφαλώς και είναι θετικό εφόδιο για την είσοδο του νέου ανθρώπου στην κοινωνία και σίγουρα είναι στοιχείο που αυξάνει τη δυνατότητα συνεισφοράς του ενός προς τους πολλούς. Όμως βλέποντας αυτήν την ειδίκευση σ' ένα πλατύτερο στρώμα του πολιτισμού μας, θα διαπιστώσουμε πως η δημιουργία ανθρώπων που ένα μόνο τομέα γνωρίζουν, αυτόματα επιφέρει συρρίκνωση της προσωπικότητάς τους και πνευματική - όσο και συναισθηματική - μονομέρεια.

Ο μέσος δρόμος είναι πάντα ο καλύτερος, αλλά αυτό οι πιό πολλοί γονείς, εγκλωβισμένοι στην ωφελμιστικότητα που πιό πάνω είπαμε, φαίνεται να το αγνοούν. Έτσι προσπαθούν να αποτρέψουν το παιδί τους από το να διαβάζει εξωσχολικά βιβλία. Θεωρούν πως μιά τέτοια ανάγνωση είναι σπατάλη σε βάρος της αντιστοιχίας των σχολικών εγχειριδίων. Αυτών δηλαδή, των βιβλίων που η ανάγνωσή τους θα χαρίσει στα παιδιά τους άμεσα κέρδη - πρωτιές, βαθμούς, κλπ. Οι γονείς αυτοί αδυνατούν να συνειδητοποιήσουν πως το λογοτεχνικό βιβλίο - σαν μιά μορφή Τέχνης - προσφέρει δύο βασικά στοιχεία, τη διαμόρφωση μιάς σωστής προσωπικότητας και τη δυνατότητα οι όποιες άλλες γνώσεις να βρουν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξή τους.

Αξίζει, όμως, να δούμε πιό κοντά και - γιατί όχι κι εμείς; - με μιά ωφελμιστική ματιά τα συγκεκριμένα κέρδη που η λογοτεχνία μπορεί να χαρίσει στα παιδιά μας. Είναι, πρώτα απ' όλα, η δυνατότητα να χρησιμοποιεί το παιδί μας σωστά τη γλώσσα του και συγχρόνως ν' αυξάνει το λεξιλόγιό του και στους τρόπους έκφρασης. Είναι, ακόμη, η ενεργοποίηση του νου στο να συλλαμβάνει σύνθετες έννοιες και να συνδέει τα γεγονότα. Είναι η ευκαιρία να γνωρίζει, με τρόπους ιδιαίτερα αποτελεσματικούς, άλλες εποχές, άλλους τόπους, άλλα ήθη και έθιμα. Είναι - για μένα το πιό σημαντικό - η αύξηση της ευαισθησίας του που θα το καταστήσει ένα σωστό άνθρωπο, άξιο και ικανό οραματιστή ενός καλύτερου αύριου.

Αλλά ας προχωρήσουμε και σ' ένα άλλο θέμα, που αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό τομέα προβληματισμού των γονιών και των εκπαιδευτικών. Είναι αυτό που έχει να κάνει με το πως θα διαλέξουμε το σωστό βιβλίο για τα παιδιά μας, με πιά δηλαδή κριτήρια θα κάνουμε την επιλογή μας. Η προσπάθειά μας θα πρέπει να βασιστεί στα πιό κάτω σημεία: - η ηλικία του αναγνώστη - η γλώσσα με την οποία είναι γραμμένο το βιβλίο - η ανταπόκριση με την πραγματικότητα - η ιδεολογική τοποθέτηση - η δομική του υπόσταση - το θέμα του - ο δημιουργός του - η εικονογράφηση - η γενική μορφή του.

Για όσους νόμισαν ότι οι λάτρες της παλιάς λευκωσίας περιορίζονται μόνο ανάμεσα στους δημόσιους φορείς (αρχιεπισκοπή, τμήμα πολεοδομίας, σχολική εφορεία κ.λ.π.) δημοσιεύουμε τη πιο πάνω φωτογραφία. Δεν είναι αποδεικτική, του πάθους και του ενθουσιασμού, με τον οποίο πολλοί ιδιώτες ρίχτηκαν στο έργο της συντήρησης της παλιάς λευκωσίας; Με τι καλαισθησία, με τι φινέτσα, με τι φαντασία καταφέρνουν να διατηρήσουν και να τονίσουν τη παραδοσιακή εικόνα και να αναδείξουν την ιστορική φόρτηση του χώρου!! Κοιτάξτε πως δένεται το παλιό με το νέο, κοιτάξτε κολόνα και μπετονένια ομορφιά! Φανταστείτε κιόλας ότι πίσω ακριβώς απ' αυτό το πανέμορφο σκελετό είναι το παλιό αρχοντικό του Χ' Γεωργάκη που ευτυχώς λόγω θανάτου δε χρειάζεται να δραπετεύει πια, από τις υπόγειες στοές του σπιτιού του, που φιλοξενούν, τώρα τα γερά θεμέλια του νέου αυτού αριστουργήματος.

χορστ βεϊερσταλ

ο γερμανος της παλιας λευκωσιας

Φάτσα βορεινή, πανύψηλος και κατάξανθος με αδρά χαρακτηριστικά και σκληρό σαγόνι θα ταίριαζε στην εικόνα «σταυροφόρος πολεμιστής πατά τη λευκωσία». Όμως στη πραγματικότητα τη ζωγραφίζει και το καλοσυνάτο χαμόγελο των χειλιών και των ματιών διαψεύδει τις από μακριά εντυπώσεις. Εύκολα εντοπίζει κανένας τον Χορστ Βεϊερσταλ να συλλέγει εικόνες και συναισθήματα στους δρόμους της Λευκωσίας, μισό μέτρο πάνω από τα κεφάλια των περαστικών, μάταια να καμπουριάζει ξερκίζοντας το ύψος του. Άλλες φορές σα πίνεις το καφέ σου στη λαϊκή θα τον αντιληφθείς κουρνιασμένο στο μπαλκόνι του εργαστηρίου του, να ψάχνει τις αφαιρετικές γραμμές που συνιστούν τη ψυχή της παλιάς πόλης. Από μια συζήτηση που είχαμε μαζί του σας μεταφέρουμε μερικά αποσπάσματα.

ο ρολος της παλιας λευκωσιας στη δουλεια του

Από τη μια μεριά του εργαστηρίου μου βλέπω τη παλιά πόλη και από την άλλη τη νέα. Η αντίθεση αυτή (όπως και όλες οι αντιθέσεις) είναι μια πηγή εργασίας για πολλούς καλλιτέχνες και αποκρυσταλλώνει τη σχέση παλιού και νέου, παρελθόντος και μέλλοντος, του μέσα και του έξω. Όταν ήρθα στη Λευκωσία έδωσα αρκετό χρόνο περπατώντας παντού, ζωγραφίζοντας εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους εκκλησιών, σπιτιών και αυλάδων. Πιστεύω ότι εσωτερικεύσα το «αίσθημα» που αποπνέει η παλιά πόλη κι ότι αυτό «διείσδυσε» στη φιγούρα μου.

Φυσικά όπως βλέπεις δε ζωγραφίζω ωραία παλιά μπαλκόνια, πόρτες ένα σπίτι κλπ, απομονώνοντας κάτι από το σύνολο, αλλά αντίθετα προσπαθώ να δώσω τη συνδετική γραμμή, αυτό που ενώνει τα στοιχεία σ' ένα σύνολο. Αυτή η δομή της σύνδεσης είναι που δίνει την ενέργεια των πραγμάτων, τη συμπύκνωση μιας ιστορίας σ' ένα παρόν. Η παλιά Λευκωσία λειτουργεί σαν ένα αναγκαίο αντίδοτο ενάντια στη νέα πόλη της ταχύτητας και της καταπίεσης. Είναι γι' αυτό άλλωστε που υποστηρίζω τη συνολική κι όχι την αποσπασματική συντήρηση του συνόλου της παλιάς πόλης. Πολλές φορές για παράδειγμα ζωγράφισα πίσω από το σπίτι του Χατζηγεωργάκη. Όταν πήγα πριν λίγους μήνες βρήκα εκεί ένα τεράστιο τσιμεντένιο σκελετό πολυκατοικίας, που κάλυπτε τα πάντα».

διαισθηση-αφαιρεση-φιγουρα

Στη δουλειά μου η διαίσθηση είναι το κύριο μου εργαλείο. Με βάση τούτο το εργαλείο στοχεύω στην ενεργοποίηση του χώρου στον οποίο συμπεριλαμβάνεται ο εαυτός μου, ο θεατής κι ο πίνακας μου. Στέκομαι και κοιτάζω χωρίς προσδοκία το αντικείμενο μου. Η διεργασία όλων των αισθήσεων έχει περισσότερη σημασία για μένα από το τελικό παρασκεύασμα. Η διεργασία αυτή μου επιτρέπει να φτάσω στην αναγκαία αφαιρεση και να συμπυκνώσω την ενέργεια που περικλείουν τα πράγματα στη φιγούρα μου. Η φιγούρα στη δουλειά μου είναι ένα μεταφορικό μέσο, μια δίοδος μέσα από την οποία μπορούμε να αγγίξουμε τη καλυμμένη αλήθεια κοινή σ' όλους μας. Η φιγούρα μεταφέρει, προβάλλει αρχέτυπα, απλές φόρμες που είναι και διαβάζονται σαν φορείς ενέργειας. Ένα καλό παράδειγμα για το ρόλο της φιγούρας στη ζωγραφική είναι αυτό των κυπριακών κεραμικών του 7ου και 6ου αιώνα προ Χριστού. Ο καλλιτέχνης δε ζωγράφισε το κυνηγό ούτε το πουλί αλλά τη σχέση του κυνηγού με το πουλί. Απλές αφηρημένες γραμμές που αναδουκνείουν τη σχέση ανάμεσα στα στοιχεία που απεικονίζονται.

ζωντας στη κυπρο

Ο χώρος είναι ενιαίος. Η πολυπλοκότητα της ανθρώπινης φύσης και η αναζήτηση της ταυτότητας της είναι αντικείμενα της παγκόσμιας καλλιτεχνικής αναζήτησης. Ο διάλογος μεταξύ μου και του κόσμου δεν αλλοιώνεται αν ζω εδώ ή στη Γερμανία. Απλά διεξάγεται μέσα από κάποιες άλλες προϋποθέσεις κι αντιφάσεις. Είμαι εδώ σε σταυροδρόμι πολιτισμών και παραδόσεων. Αυτό είναι πηγή ενέργειας για μένα.

Όμως ταυτόχρονα ο διάλογος με τον υπόλοιπο κόσμο είναι αναγκαίος. Εξ' άλλου η κύρια προσωπική μου αναζήτηση, δηλαδή η φιγούρα στο χώρο, είναι αναζήτηση παγκόσμια. Γι' αυτό εργάζομαι αυτό το καιρό και στη Γερμανία όπου συμμετείχα πριν λίγο καιρό σε μια έκθεση.

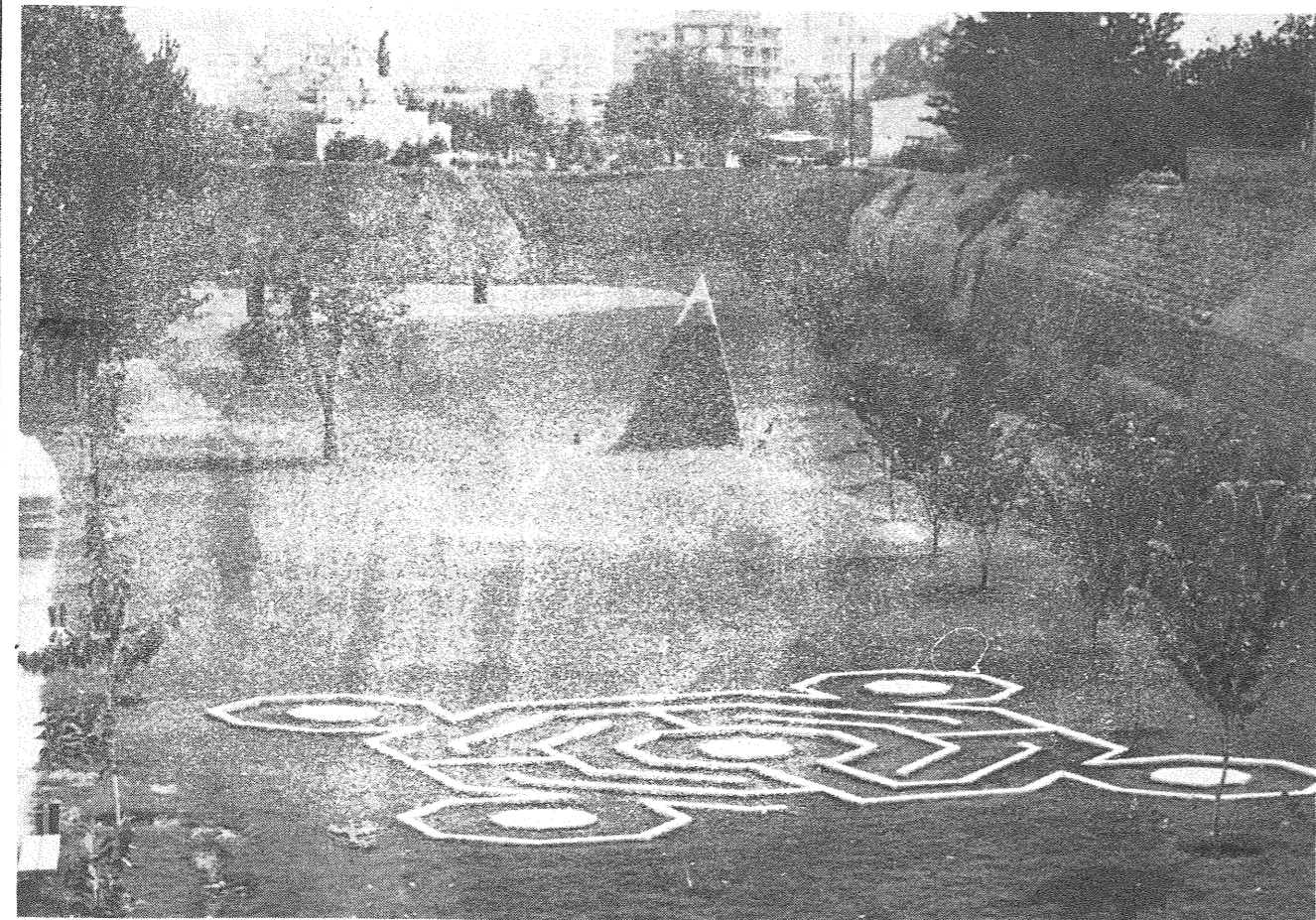
Πρόσφατα επίσης συνεργάστηκα εδώ και στο Βερολίνο με μια συνάδελφο μου.

Όπου και νάμαστε στην υδρόγειο συναντούμε τα ίδια φλέγοντα ζητήματα κοινωνικά, ψυχολογικά, οικολογικά... Ονόμασα ένα πίνακα "The Preponderance of the small". Μέσα από το μικρό αγγίζουμε το μεγάλο. Φροντίζοντας το μικρό διατηρούμε το μεγάλο.

για το παρκο συγχρονης τεχνης

Οι φωνές διαμαρτυρίας για την ύπαρξη, και (η) τη ποιότητα του πάρκου σύγχρονης τέχνης πληθαίνουν τελευταία. Έτσι αποφασίσαμε ν' αρχίσουμε μια συζήτηση για το θέμα αυτό μέσα από το περιοδικό. Σας δίνουμε πιο κάτω τη πρώτη «απορριπτική» άποψη που μας ήλθε. Θα δημοσιεύσουμε τις δικές μας απόψεις πολύ προσεχώς.

Στις 27/11/83 με μια ανακοίνωση του στον τύπο ο δήμος Λευκωσίας καλούσε τους γλύπτες ή οποιουδήποτε άλλους καλλιτέχνες που ασχολούνται με κατασκευές να συμμετάσχουν σε διαγωνισμό για το εξοπλισμό του Πάρκου Σύγχρονης Τέχνης που θα δημιουργούσε ο δήμος, στο χώρο κάτω από το γηροκομείο, έξω από τα τείχη. Αν και η απρόσμενη ιδέα του δήμου, πολλούς εξένισε και πιο πολλούς έφερε σε αμηχανία (τι άραγε είναι αυτό το Πάρκο Τέχνης που πρέπει οπωσδήποτε η Λευκωσία μας να διαθέτει), εν τούτοις η συμμετοχή ήταν ικανοποιητική.

Μετά από τη σχετική επιλογή, τα εγκριθέντα έργα τοποθετήθηκαν στον προαναφερθέντα χώρο και τελικά βρέθηκε η Λευκωσία να διαθέτει και Πάρκο Τέχνης. Τώρα που το 1985 φτάνει στο τέλος του και έχουν περάσει κιόλας δύο χρόνια από τα εγκαίνια αυτού του έργου, ας ρίξουμε μια σφαιρική ερωτηματική ματιά σ' αυτό το πολιτιστικό μας απόκτημα να δούμε αν εκπληρεί τελικά το ρόλο του ή είναι ακόμα μια οπτική παραμόρφωση

της Λευκωσίας.

— Ποιός ο ρόλος του;

Υποτίθεται πως έχουμε φτάσει σε κάποιο ψηλό επίπεδο πολιτιστικής ζωής και καλλιτεχνικής αναζήτησης. Διαθέτουμε τέσσερις-πέντε γκαλερί, δύο επαγγελματικά θέατρα υψηλού ρεπερτορίου, δύο-τρία ερασιτεχνικά, δύο-τρία ελαφρού θεάματος, πέντε πολιτιστικά κέντρα (τέσσερα ξενων χωρών, ένα δημοτικό που δουλεύει πολύ καλά) κλπ.. Κατά τον δήμο έπρεπε να υπάρξει και ένας συγκεκριμένος χώρος όπου θα φαινόταν έντονα και μαζικά αυτό το επίπεδο της αναζήτησης μας. Και, φυσικά διάλεξε τον πιο κραυγαλέο τομέα της τέχνης, τον πιο μαζικά εντυπωσιακό, τον πιο (οπτικά) αμετάβλητο και ακίνδυνο από καιρικές συνθήκες και που θα μπορεί συνάμα να νάναι και ευκολοπρόσιτο στο οπτικό πεδίο του τυχαίου περαστικού. Την γλυπτική, τον τομέα της κατασκευής, στο χώρο και στο χρόνο. Και έτσι κατά την γνώμη δήμου δείχνουμε και τον βαθμό επιπέδου, της προβληματιζόμενης σύγχρονης Κυπριακής δημιουργίας και δείχνουμε το μορφωτικό και

πολιτιστικό αισθητήριο των δημοτών, που σχεδόν όλοι τους θα πρέπει νάχουν δει το Πάρκο Τέχνης τουλάχιστον μια φορά. (Λόγω θέσεως φυσικά. Πριν επεκταθώ όμως, επισημαίνω ότι η βασική αυτή προϋπόθεση - θέση - που ήδη οι ιδρυτές οριοθέτησαν δεν τηρείται. Διότι το Πάρκο είναι απρόσιτο για το ερέθισμα της περιέργειας μας. Από την μια το τείχος από την άλλη η δεντροστοιχία της λεωφόρου. Πρέπει νάχεις ειδικό ενδιαφέρον για να πας να το δεις. Πράγμα που βέβαια δεν αποκτά η πλειοψηφία των κατοίκων αυτής της πόλης, διότι τους είναι γνωστό χρόνια τώρα ότι πίσω από τα δέντρα υπάρχει το τείχος και ένας χώρος για περίπατο, με το γρασίδι που φαίνεται).

1. Πρέπει να υπάρχει ένα Πάρκο Σύγχρονης Τέχνης όπως το είδαν οι εμπνευστές του στην πόλη μας ή θα πρέπει να υπάρχει κάποιος άλλος δείκτης ή δείχτες της συνεχώς ανανεούμενης πολιτιστικής μας ταυτότητας και ανησυχίας.

2. Κι αν είναι έτσι, η επιλογή του από ένα αλλοδαποτεχνοκρίτη (την εξ' Ελλάδος

Έφη Στρούντζα) εναρμονίζεται με τα δικά μας βιώματα την δική μας αίσθηση για το τι μας αρέσει στην Τέχνη.

3. Μα κι αν αυτό είναι ορθό (μπορεί να μην υπήρχε άλλος «τρόπος») θάπρεπε άραγε ολ' αυτά τα έργα νάναι μαζί σαν μια συλλογή από παιχνίδια στο σούπερ-μάρκετ της γειτονιάς.

4. Ας συμφωνήσω πως έστω και το προηγούμενο είναι ορθό. Ήταν ο χώρος που αυθαίρετα διαλέχθηκε από λίγα πρόσωπα, ο ενδεξιγμένος γι' αυτό το έργο.

5. Μα κι αν δεχτώ πως όλα τα ερωτήματα μου είναι λάθος και η Λευκωσία δεν έχει ανάγκη άλλων πιο επειγουσων έργων και πως ο κύριος Λέλλος δεν διεκδικεί υστεροφημία. Μακείνα, ήταν άραγε η σύλληψη, η παρουσίαση, η υλοποίηση αυτού του γεγονότος η ορθή. Μακριά από τις γνώμες των ανθρώπων που στο κάτω-κάτω αυτοί θα πλήρωναν γι' αυτή την επίδειξη, πολιτιστικής χλιδής για μερικούς πολιτιστικής φτώχειας για άλλους.

Όλα αυτά τα ερωτήματα είναι οι πιο απλές σκέψεις που μπορεί να κάνει ένας σημερινός πολίτης της καθ-

μερινης Λευκωσίας. Ερωτήματα που λίγο πολύ όλοι θάχουμε όσοι γνωρίσαμε την ύπαρξη εκείνου του συνόλου από παράξενους κατασκευαστές, αριστερα της πύλης Αμμοχώστου μεταξύ του τείχους και των δέντρων μέσα στο ανασκαμμένο γρασιδί.

Τα ερωτήματα είναι μπλεγμένα μεταξύ τους. Έτσι, εκεί που σταματά το ένα, αρχίζει το άλλο. Γι' αυτό και οι απαντήσεις που θα δοθούν, σε πρώτο στάδιο από μένα, σε δεύτερο από επώνυμους και ανώνυμους πρέπει να αναζητηθούν και να παρουσιαστούν σαν μια ενότητα σφαιρική και αδιαίρετη. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν με μια γενικά παραδεκτή προϋπόθεση. Ότι κάθε πράγμα γεννιέται από την ανάγκη του να υπάρχει διαφορετικά δεν θα είχε λόγο καν σύλληψης. Η ανάγκη της παρουσίας ενός τέτοιου Πάρκου, τότε έγινε αισθητή, ποιοί την διαισθάνθηκαν, πως το κατάλαβαν ότι η Λευκωσία μας είχε μια φανερή φτώχεια με την απουσία του. Με ποιούς συνειρμούς έγινε πιστευτή η προηγηθείσα ιεράρχηση,

πρώτα αυτού στις ελλείψεις μας, την στιγμή που η πόλη μας μαστίζεται από μια συνεχή παραμόρφωση του ιστορικού της προσώπου (κατεδάφισης όλων σχεδόν των νεοκλασικών κτιρίων εκτός των τειχών και αδιαφορία ΠΛΗΡΗΣ για την φυσιογνωμία της εντός των τειχών πόλης). Πως έγινε αντιληπτό ότι ο σύγχρονος πολίτης υποφέρει χωρίς αυτό το έργο κουλτούρας ή πως έστω η καλλιτεχνική αναζήτηση (;) θα έμενε βαλτωμένη χωρίς του. Την στιγμή που ο πολίτης φορτώνεται μόνο άγχος και αλλοτρίωση σ' αυτή την κακόγουστη νεόπλουτη πολιτιούλα με τις κραυγαλέες αντιθέσεις στην ρυμοτομία, την κακή κυκλοφορία την καθόλου ανεπαρκή καθαριότητα τους άσχημους δρόμους, τον σαφή ταξικό διαχωρισμό των περιοχών, γιατί ο καλλιτέχνης μας θάταν πιο φτωχός χωρίς το «χώρο» του όταν ο ίδιος δεν βγάζει στο φως παραμόνο το προσωπικό του ύφος που δεν είναι τίποτα άλλο από «απορρόφηση» και «φιλτράρισμα» των γύρω του κοινωνικών δο-

μών, συμπλεγμάτων, αντιθέσεων.

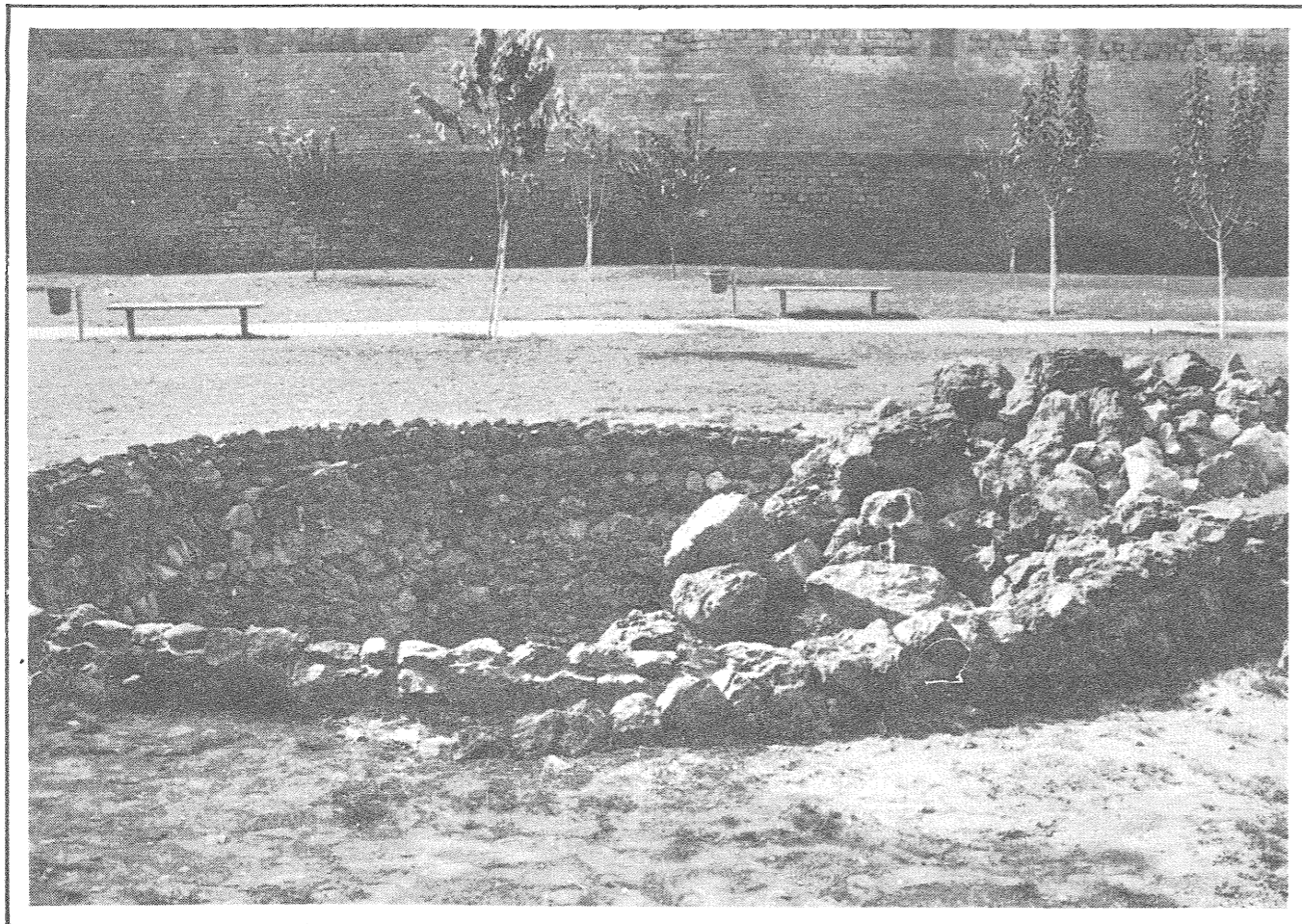
Κι' ύστερα αυτή η επιλογή. Που ξανακούστηκε ένας(!) άνθρωπος να δέχεται όλη την ευθύνη, το βάρος και την πρόκληση να δεσμεύει την πολιτιστική έκφραση και μορφοπλασία μιας ολοκληρωμένης πόλης στηριζόμενης στα δικά του δεδομένα κριτήρια. Δεν πάει να είναι ο εμφανέστερος τεχνοκρίτης της υφηλίου. Και όχι απλώς μια κυρία Στρούντζα. Είναι επεικώς ηλίθιο, να υποτιμούμε την γνώμη (το γούστο αν θέλετε) εκατό χιλιάδων τουλάχιστον ανθρώπων. Με το επιχείρημα πως δεν γνωρίζουν από τέχνη - μα ας τους ρωτήσουμε επιτέλους - δεχόμαστε την γνώμη του ενός, γνώμη που διαμορφώθηκε από μια τεχνική μάθηση κατά πολλού ξένη από τα δικά μας ερεθίσματα και εικόνες. Δεν είμαι συνήγορος της άποψης να δεχόμαστε μόνο τα δοκιμασμένα πρότυπα και να μην πειραματιζόμαστε. Ούτε ότι κάθε τι το νέο εγκυμονεί κινδύνους αλλοτρίωσης και εκφυλισμού - έτσι καμιά εποχή δεν θα επιζού-

σε. Αλλά επίσης δεν είμαι συνήγορος της άποψης να μου «ανακαλύπτεις» εσύ τις ανάγκες μου, να μου τις ικανοποιήεις; όπως θέλεις, όπου θέλεις, με όποιο τρόπο εσύ θέλεις.

Δηλαδή να μην εφαρμόζουμε το γνωστό σλόγκαν «φροντίζουμε πριν από σας για σας». Σωστά κύριε Λέλλο; Δεν είναι εγωιστική αυτή η τοποθέτηση. Είναι απλώς η επισήμανση πως τίποτα δεν μπορεί να προϋπάρξει της ανάγκης του «έσεσθαι». Η Λευκωσία μας ναι, έχει δικαίωμα στη πολιτιστική βιτρίνα της εποχής αλλά έχουν και οι κάτοικοι της δικαίωμα να την θέλουν πιο βιώσιμη πιο ανθρώπινη. Ο συνδυασμός αυτών των δύο είναι που έρχεται σε πρώτο πλάνο και μετά την εκπλήρωση του ακολουθεί η πολυτέλεια της συσσώρευσης της σύγχρονης τεχνολογίας.

Άνευ επιλόγου και θα επανέλθω στο ερχόμενο συνεπικουρούμενος με τις απόψεις άλλων «αντι-παρκικών».

Ανδρέας Εγγλεζάκης

αγαπητε θεοδουλε...

τασουλλα πιττα

Απόψεις για το άρθρο «Η αισθητική εικόνα της πόλης μέσα από την αρχιτεκτονική - ένα ερώτημα» (4ο τεύχος του περιοδικού «εντός των τειχών»).

σημείωση: οι λέξεις και φράσεις σε εισαγωγικά είναι παρμένα από το άρθρο, και γίνεται αναφορά σ' αυτά, όπως ο ίδιος ο συγγραφέας τα παρουσίασε στο άρθρο του.

Ο συγγραφέας του άρθρου διατύπωσε την ανησυχία και έγνοια του για τη πόλη που ζει, και πρότεινε λύσεις στα προβλήματα που κατά τη γνώμη του συνθέτουν το «ανθρωποκατασκευαστό περιβάλλον». Οι θέσεις-συμπεράσματά του, και οι λύσεις που προτείνει, διατυπώνονται με έννοιες, ερωτήματα και γεγονότα στοιβαγμένα σε προτάσεις, δυσνόητες. Οι προτάσεις αυτές και τα πολλά ορθογραφικά λάθη με ταιλιώρησαν στο διάβασμα του άρθρου. Στο τέλος ο συγγραφέας

παρουσιάζει την τέχνη σαν την πανάκεια για την αισθητική εικόνα της πόλης. Για την αποψη του αυτή, έκανε επιχειρηματολογία με τρεις σελίδες, γεμάτες φράσεις αόριστες, δυσνόητες, οι οποίες δεν κατόρθωσαν να την στηρίξουν, ούτε να την ερμηνεύσουν.

Η αναφορά μου γίνεται στα κομμάτια εκείνα του άρθρου που περιλαμβάνουν τις κεντρικές ιδέες πάνω στις οποίες, προσπάθησε ο συγγραφέας να στηρίξει τις λύσεις που προτείνει.

«Ήταν ακόμα οι μέρες που η γνώση και προώθηση της τέχνης ήταν ιδανικό και απ' αυτό καθοριζόταν το πνευματικό επίπεδο του ανθρώπου και το κύρος της πολιτείας».

Η σύνδεση των εννοιών στη πρόταση αυτή είναι απλουστευμένη σε τέτοιο βαθμό ώστε να παρεξηγείται το νόημα που ήθελε (ίσως ναι-ίσως όχι) να δώσει ο συγγραφέας.

Στη πρόταση αυτή περιγράφεται μια ιδανική κατάσταση που ποτέ (όσο εγώ γνωρίζω) δεν υπήρξε στην ανθρώπινη ιστορία, παρά μόνο στα πρώτα της βήματα, όπου υπήρχε η γνώση της τέχνης σαν αυθόρμητη έκφραση όχι όμως και η πολιτεία και το κύρος της με τη σημερινή έννοια. Όταν αργότερα εμφανίστηκε η πολιτεία και η ανάγκη της για κύρος τότε υπήρξε και η προώθηση της τέχνης, χωρίς όμως αυτή να σημαίνει και την αναγνώριση της γνώσης σαν ιδανικό και χαρακτηριστικό ψηλού πνευματικού επιπέδου.

Η «γνώση της τέχνης» είναι μια κατάσταση που διακρίνει (απομονώνει, διαχωρίζει) αυτούς που την κατέχουν, μέσα στο κοινωνικό σύνολο που κινούνται.

Η «προώθηση της τέχνης» είναι δραστηριότητα που έχει στόχο ανάλογο με το τι σηματοδοτεί η κατοχή των προϊόντων της τέ-

χνης στη κάθε μια εποχή. Σε περασμένους καιρούς η κατοχή αυτή σηματοδοτούσε υλική και εξουσιαστική δύναμη και την αντίστοιχη κοινωνική τάξη.

Στην εποχή μας, η κατοχή προϊόντων της τέχνης σηματοδοτεί:

α. ένα «πνευματικό επίπεδο» (σε εισαγωγικά γιατί μπορεί να υπάρχει πνευματικό επίπεδο, ή να μην υπάρχει, ή να αποτελεί «μόδα», ή αντίδραση σ' αυτήν).

β. μια προσπάθεια (αγνή ή όχι), για την εξισορρόπηση της υλιστικής βάσης των περισσοτέρων σκέψεων και πράξεων της καθημερινής ζωής,

γ. τη χρηματική δύναμη (π.χ. επιχείρηση που επιδιώκει το αξιόπιστο της χρηματικής της δύναμης επενδύει και στη τέχνη π.χ. τράπεζες)

δ. την ένταξη σε ένα κύκλο Τα προϊόντα της τέχνης πήραν θέση στον «καταναλωτικό βομβαρδισμό».

Και για τη θέση αυτή δεν κατηγορώ ούτε τα προϊόντα της τέχνης που κυκλοφορούν μέσα στη διαδικασία εκθέσεων-κριτικών-αγορών, ούτε τη διαδικασία αυτή που είναι η μοναδική δυνατότητα, ούτε και τους καλλιτέχνες. Η γνώση της τέχνης σαν χαρακτηριστικό ατομικό και η προώθηση της σαν κοινωνική δραστηριότητα, έχουν διαφορετικό

σημείο αναφοράς και για τούτο το λόγο, θεωρώ τη φράση του συγγραφέα «η γνώση και προώθηση της τέχνης ήταν ιδανικό», αόριστη, σε βαθμό που να μην προσδιορίζει το νόημα ολοκληρωμένης της παραγράφου, και στην συνέχεια την βάση των προτάσεων του συγγραφέα.

Το ιδανικό του καλλιτέχνη δεν μπορεί να ήταν άλλο από την προώθηση της τέχνης του σε γαμβύρι επικοινωνίας με τον συνάνθρωπό του. Το ιδανικό αυτό όμως, του καλλιτέχνη, ελάχιστα φορές έγινε ταυτόσημο με τον στόχο αυτού που είχε τα μέσα να προωθήσει τη τέχνη. (στην Αναγέννηση, για παράδειγμα, η θρησκεία και η πολιτιστική εξουσία, ήσαν οι μόνοι θεσμοί που έδιναν εργαλεία έκφρασης στους καλλιτέχνες. Όμως, παρ' όλο το μέγεθος της καλλιτεχνικής έκφρασης, τα μνημεία, τα κτίρια λατρείας και εξουσίας έπαιξαν ρόλο επιβολής, σταθεροποίησης του θεσμού που έκφραζαν).

Το ιδανικό του προωθητή της τέχνης ήταν, στις περιπτώσεις αυτές, η κατοχή ακόμα ενός μέσου προβολής και ενίσχυσης της θέσης του.

Στη συνέχεια, ολοκληρώνει ο συγγραφέας την άποψη του με τη σύνδεση όλων των προηγουμένων εννοιών, με το πνευματι-

κό επίπεδο του ανθρώπου, και το κύρος της πολιτείας. Εκφράζω την διαφωνία μου και σε αυτή την αναφορά γιατί τη θεωρώ αντιφατική.

Το «κύρος» της πολιτείας είναι το μέγεθος αξιολόγησης της πολιτείας από: άλλες πολιτείες, άτομα ή σύνολα έξω από αυτήν, και από τα μέλη της ίδιας αυτής πολιτείας. Η αξιολόγηση αυτή μπορεί να είναι δύναμη υλική, τεχνολογική, στρατιωτική, πολιτική, ιδιότητες άσχετες με το πνευματικό επίπεδο των ανθρώπων της, που τις πιο πολλές φορές το πνευματικό αυτό επίπεδο φανερώνεται σε ενέργειες εναντίον του «κύρους». Στις περιπτώσεις αυτές η γνώση της τέχνης αποτελεί για την «πολιτεία» κίνδυνο και όχι ιδανικό, εκτός εάν υπηρετεί το κύρος της. Ιδιαίτερα η Αρχιτεκτονική, που τα προϊόντα της έρχονται σε άμεση επαφή με το ανθρώπινο σύνολο, ήταν μια από τις τέχνες που πολλές φορές προωθήθηκε με σκοπό να υπηρετήσει «το κύρος» πολιτειών. Ανατέθηκε σ' αυτήν τότε να περιορίσει το πνευματικό επίπεδο του χρήστη ένοικου, προσκυνητή, θεατή, σε ατροφικό, ελεγχόμενο και ακίνδυνο.

Στη συνέχεια αναφέρεται στο άρθρο ότι «... καρκινοπαθούν αισθητικά και λειτουργικά, το αναπνευστικό και σπονδυλικό σύστημα της πόλης... ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η αισθητική αλήθεια... ότι ο καταναλωτικός βομβαρδισμός βαρύνει με τη σκιά του την αισθητική πλευρά της πόλης...» Ο συγγραφέας αναφέρει τις έννοιες «αισθητική πλευρά» και «αναπνευστικό-σπονδυλικό σύστημα» σαν τα αμέτοχα, αθάνα θύματα. Η «αισθητική αλήθεια» αναζητείται σαν σωσίβιο, που στο τέλος του άρθρου καταλήγει να είναι η τέχνη.

Διαφωνώ με τη θέση αυτή γιατί θεωρώ ότι η αισθητική αλήθεια είναι υπόθεση, όχι μόνο της Τέχνης και των εργατών της, αλλά κάθε τομέα ζωής (ατομικής, διαπροσωπικής, κοινωνικής) κάθε ανθρώπου. Σε κάθε σκέψη, πράξη και συμπεριφορά, του καθενός από μας, κυριαρχεί ένα μέγεθος αλήθειας (ελάχιστο, μικρό μεγάλο) η οποία αλήθεια ανάλογα με την αυτογνωσία που υπάρχει στον καθένα μεταφράζεται, με εργαλείο την ευαισθησία, στη πρακτική (κοινωνική προσφορά, αυτοθυσία, πολιτικός αγώνας, τέχνη, επιστημονική συνέπεια). Ο καταναλωτικός βομβαρδισμός, είναι ένα από τα χαρακτηριστικά δεδομένα της

αισθητικής εικόνας του σημερινού ανθρώπου. Το δομικό σύστημα της πόλης και η αισθητική της πλευρά είναι καθρέφτες της αισθητικής των πράξεων και σκεψών του πολίτη. Αν η αισθητική πλευρά της πόλης είναι παραμελημένη αυτό δεν οφείλεται στη «παχύδερμη παραγνώριση της αισθητικής αλήθειας» (όπως το άρθρο υποστηρίζει) αλλά, κατά τη δική μου γνώμη, είναι άμεση μετάφραση της περιορισμένης αισθητικής στη ζωή του πολίτη. Δηλαδή της περιορισμένης αλήθειας στην ψυχή, τη σκέψη, στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις, τόσο του πολίτη-δέκτη της τέχνης, όσο και του καλλιτέχνη-δημιουργού της. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η αλήθεια έπαυσε να είναι ανάγκη. Η αναζήτηση της σήμερα έχει πολλά πρόσωπα: «αντικοινωνική συμπεριφορά», συμμετοχή στους πολιτικούς αγώνες, έκφραση αγωνίας, έντασης, αναζήτησης στη τέχνη, τόλμη και ειλικρίνεια στη λογοτεχνία, τη ποίηση, την δημοσιογραφία, ένταξη σε ομάδες πίεσης ενάντια στα κατεστημένα της επαγγελματικής, πολιτιστικής, επιστημονικής ζωής. Αυτή όλη η αλήθεια, του καθημερινού αγώνα και της αγωνίας, χαρακτηρίζει και αυτόν που «ζει» την πόλη, και αυτόν που την σχεδιάζει.

Ο σχεδιαστής όμως της πόλης δεν μπορεί να φέρει την αλλαγή σ' αυτήν, μόνο με προϋπόθεση την δική του αναζήτηση και ειλικρίνεια. Διαφωνώ με τη θέση του συγγραφέα ότι οι καλλιτέχνες και οι αρχιτέκτονες θα δώσουν «λύσεις». Η σχεδίαση της πόλης αποτελεί το τελευταίο στάδιο πολλών άλλων αγώνων, όπου δεν πρωταγωνιστεί μόνο ο αρχιτέκτονας και ο καλλιτέχνης, αλλά και ο κάτοχος της γης, ο παραγωγός των υλικών, ο χρήστης-πολίτης, με όλα τα χαρακτηριστικά της πολιτικο-κοινωνικής δομής του.

Η διαφωνία μου επεκτείνεται και στην άποψη του συγγραφέα ότι «Οι καλλιτέχνες σε συνεργασία τους στην αρχιτεκτονική, και τη συμβολή τους στο αρχιτεκτονικό παιχνίδι... θα έδιδαν κάποιες λύσεις αισθητικές...» και ότι «Παραμένουν τα κτίρια και οι πόλεις λειτουργικά με τεχνικές διευκολύνσεις ακριβώς επιχρίσματα αλλά χωρίς πνευματικό προζύμι». Έχω την άποψη ότι, όσο πνευματικό και αν είναι το έργο του καλλιτέχνη, δεν θα λειτουργήσει δημιουργικά (σαν προζύμι δηλαδή), γιατί οι όγκοι και οι επιφάνειες της πόλης αποτελούν ήδη γεωμετρικοποιημένη έκφραση

1) ΠΩΣ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΑΙ ΤΗΝ ΤΟΝ ΘΕΟΔΩΛΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

2) Η ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΑΠΟΨΗ.

των τυποποιημένων καλουπιασμένων ανθρώπινων σχέσεων, στο υπαρκτό σύστημα ζωής της πόλης που περιγράφει ο συγγραφέας.

Τα έργα τέχνης θα αποτελούν «κραυγές διαμαρτυρίας» του δημιουργού τους και για όσους είναι ενταγμένοι στους αγώνες διαμαρτυρίας ενάντια στο κατεστημένο. Οι θεατές-πολίτες (κάτοικοι της πόλης) θα βλέπουν τα έργα μέσα από τους φακούς της ψυχικής και πνευματικής τους αλλοτρίωσης (όση αντίσταση και αν κάνουν σ' αυτή). Θα τα μεταφράζουν στη συνέχεια σαν «νταπέλλες διαφήμισης» και σαν ένα ακόμα νέο είδος «καταναλωτικού βομβαρδισμού» έστω και εάν αυτό το είδος είναι γνωστό κατεστημένο ή περιθωριοποιημένο. Γι' αυτό το ζήτημα οι καλλιτέχνες τι μπορούν να κάνουν;

Η δική μου απάντηση (σαν αρχιτέκτονας) είναι ότι οι αρχιτέκτονες ούτε μόνοι, ούτε μαζί με τους καλλιτέχνες μπορούν και έχω επεξηγήσει αυτό πιο πριν.

Τελειώνω με την αναφορά στη τελευταία φράση-διαπίστωση του συγγραφέα ότι «Τώρα οι πόλεις είναι στα χέρια μας...» (γιατί τώρα;) (η θέση του ότι η πόλη είναι αντικείμενο μεταχείρισης δικαιολογεί και την άποψη του για το ρόλο των καλλιτεχνών και των αρχιτεκτόνων). Πιστεύω ότι οι πόλεις δεν ήσαν ποτέ στα χέρια μας αλλά τα ίδια τα χέρια

μας, ο ίδιος μας εαυτός. Ο εαυτός όχι μόνο των καλλιτεχνών και των αρχιτεκτόνων αλλά και των υπαλλήλων και των εργοιστών, των φτωχών και των κεραλαϊούχων, των καταναλωτών και των εμπόρων, αυτών που κυβερνούν και αυτών που κυβερνώνται. Όλοι αυτοί είναι οι πρωταγωνιστές σε οποιαδήποτε αλλαγή της πόλης και συντελετές και υπεύθυνοι για την οποιαδήποτε αισθητική εικόνα της πόλης τους, πάνω στην οποία κρεφτιζονται οι ανθρώπινες σχέσεις τους (σχέσεις αγοράζω και πουλώ, σχέσεις εξουσιάζω και εξουσιάζομαι κλπ.).

Ένα σκίτσο-γραφική παράσταση της θέσης μου απέναντι στη διαπίστωση-άποψη του συγγραφέα.

Τασούλα Πήττα

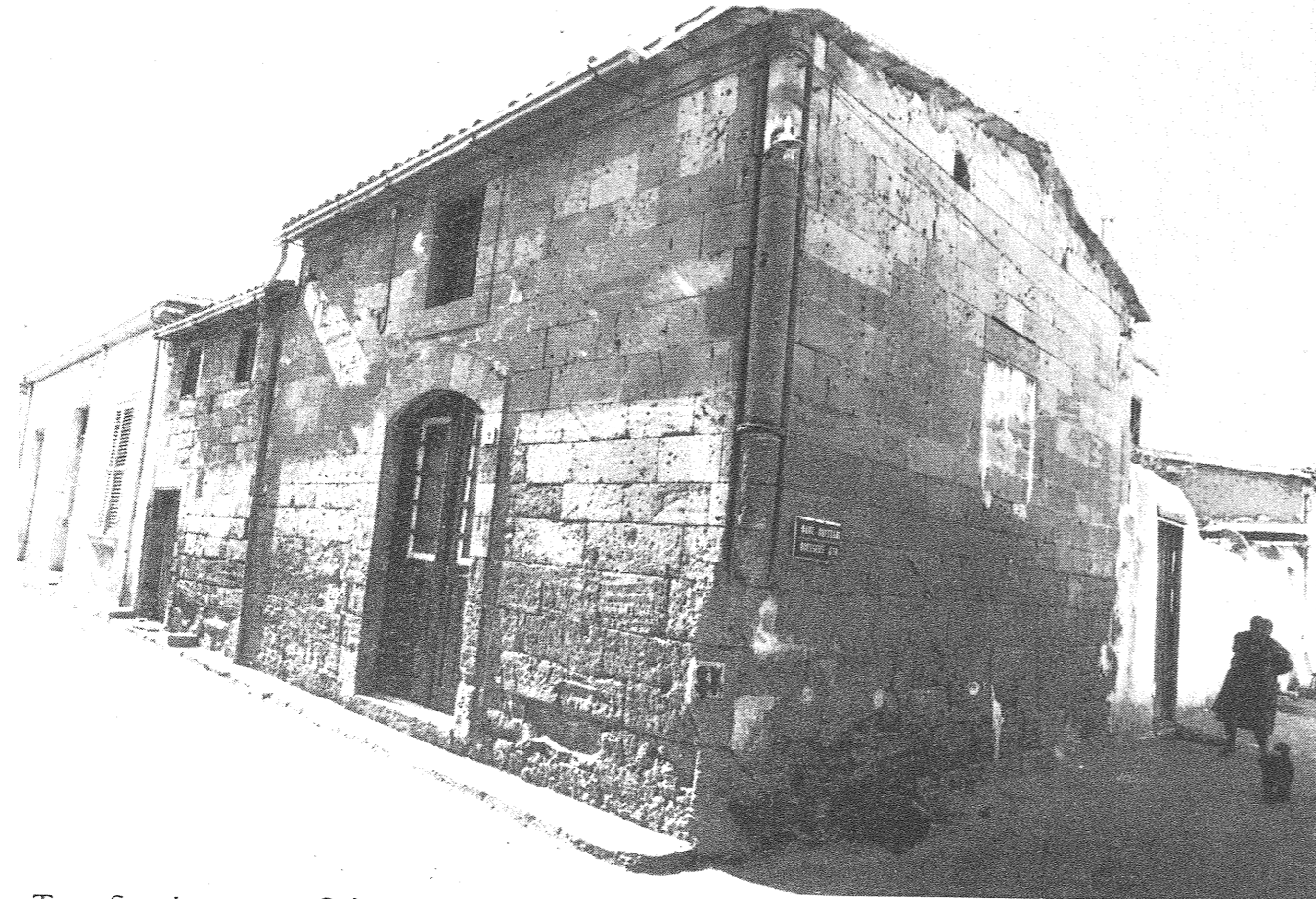
* Σ.Σ. για την ορθογραφία φυσικά φταίμε εμείς.

η ιδέα και πρακτική της συντήρησης

στην διαχρονική - διατοπική της εξέλιξη

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΘΕΩΡΕΙΕΣ
(VIOUET LE DUC — JOHN RUSKIN)

ζ. σιερεπεκλή
αρχιτέκτονα

Το ενδιαφέρον που εκδηλώνεται τα τελευταία χρόνια, τόσο από ιδιωτικούς όσο και από δημόσιους φορείς, για ζητήματα που αφορούν την διατήρηση του κτισμένου παραδοσιακού ή ιστορικού μας περιβάλλοντος, δημιουργεί την ανάγκη μιας ευρύτερης προσοχής πάνω στην πορεία και τους σταθμούς της διατήρησης σαν ιδέας και σαν πολιτικής. Το πρωταρχικό βεβαίως στοιχείο που ορίζει αυτή την ανάγκη είναι η ίδια η ανάγκη προστασίας της αθροιστικής περιβαλλοντικής μας κληρονομιάς, η ανάγκη συντήρησης της ιστορικής μνήμης. Η αναγνώριση της πιο πάνω ανάγκης αποτελεί σήμερα βασική παράμετρο εκτίμησης του πολιτισμικού επιπέδου μιας πολιτείας. Στην Κύπρο δεν έχουμε δυστυχώς ακόμα φτάσει στο σημείο που να μπορούμε να πούμε πως η αναγνώριση αυτή έχει γίνει καθολικά αποδεκτή. Είναι όμως εξαιρετικά σημαντικό και πολύ ελπιδοφόρο, το γεγονός πως καθημερινά υπάρχουν κάποιες μαρτυρίες που δείχνουν πως ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι συνειδητοποιούν το δικαίωμα στην συλλογική μνήμη, το δικαίωμα στην προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Το «ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ» στην προσπάθεια του για ενίσχυση των διαδικασιών ανάπτυξης περιβαλλοντικής συνείδησης, με ιδιαίτερη αναφορά στο κτιστό παραδοσιακό περιβάλλον, αρχίζει από αυτό το τεύχος μια σειρά άρθρων που θα καλύψουν σύντομα και περιεκτικά την εξελικτική πορεία και τους βασικούς σταθμούς της ιδέας της διατήρησης στον χώρο της Ευρωπαϊκής ιστορικής πραγματικότητας.

Η διατήρηση (RESTAURO), σαν έννοια και σαν πολιτική είναι βασικά καινούργια. Σαν διδακτέα πανεπιστημιακή ύλη στις διάφορες αρχιτεκτονικές σχολές έχει εισαχθεί τις τελευταίες δεκαετίες, ενώ σαν ελεύθερο—επαγγελματική ή δημοσιο—διοικητική εμπειρία έχει περίπου ενός αιώνα ζωή.

Όπως είναι γνωστό, συνηθίζεται να θεωρείται σαν εποχή «γέννησης» της, η περίοδος στην οποία ο VIOUET LE DUC και ο JOHN RUSKIN έβαλαν τα πρώτα θεωρητικά βάρη πάνω στα οποία στηρίχθηκε η μετέπειτα εξέλιξη της σαν ιδιαίτερης προέκτασης της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής σκέψης.

Η έννοια βέβαια της διατήρησης σήμερα, στην γενική της διάσταση, δεν αποτελεί μόνο ειδικότητα του αρχιτέκτονα — πολεοδόμου — αρχαιολόγου αλλά αγκαλιάζει και αγκαλιάζεται από ένα πολύ ευρύτερο φάσμα στο οποίο μπορούν να ενταχθούν η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, η διατήρηση πρωτοβιομηχανικών μονάδων (βιομηχανική αρχαιολογία) κ.α. Η παρούσα μελέτη περιορίζεται στην διατήρηση που αφορά το κτιστό περιβάλλον του ανθρώπου με ιδιαίτερη έμφαση στην ιδέα και πρακτική της συντήρησης σε ιστορικές περιοχές, όπως αυτή διαμορφώθηκε διαχρονικά και διατοπικά στα τελευταία εκατό περίπου χρόνια.

Είναι αλήθεια πως ήδη από τα τέλη του 18ου αιώνα η ιδέα της προστασίας των έργων τέχνης είχε αρχίσει να διασπάρει τον στενό περίγυρο μιας μειοψηφίας διανοουμένων και να γίνεται θέση πλατυτέρων στρωμάτων.

Όμως για να αρχίσει να παίρνει θεωρητική διάσταση η ιδέα της προστασίας και της συντήρησης, έπρεπε να υπάρξουν ισχυρά κοινωνικοοικονομικά κίνητρα και αίτια. Αυτά τα έδωσαν γεγονότα βαρύνουσας ιστορικής σημασίας, όπως βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία και η παλινόρθωση της μοναρχίας στην Γαλλία.

Η Γαλλική επανάσταση παρόλο που θεωρητικά αποδέχθηκε την αρχή της συντήρησης των μνημείων, στην πράξη κατέστρεψε ένα τεράστιο αριθμό από αυτά γιατί τα θεώρησε και τα ταύτισε πολιτικά με την μοναρχία. Μετά την πτώση του Ναπολέοντα στα χρόνια της λεγόμενης παλινόρθωσης της μοναρχίας, αναπτύσσεται ένα τεράστιο ενδιαφέρον για την αποκατάσταση των μνημείων. Παρόλο που το ενδιαφέρον αυτό έχει καθαρά πολιτικό χαρακτήρα γιατί στόχευε ουσιαστικά στην αναστήλωση και ενίσχυση των μνημειακών και λει-

τουργικών συμβόλων της μοναρχίας, στην πράξη αποτέλεσε την υλική βάση πάνω στην οποία η διατήρηση άρχισε να οικοδομείται σαν θεωρία με γενικότερο πολιτιστικό περιεχόμενο.

Στην περίοδο αυτή ένας μεγάλος αριθμός αρχιτεκτόνων, ρίχνεται στην δουλειά της συντήρησης και αναστήλωσης. Κύριο χαρακτηριστικό της πρώτης αυτής περιόδου είναι ο εμπειρισμός και η αυθαίρετη — χωρίς αρχές, επέμβαση στα μνημεία. Μια δηλ. διαδικασία επέμβασης στην οποία κυριαρχούν: η χωρίς μεθοδολογία προσέγγιση, και η έντονα υποκειμενική στάση.

Η έλλειψη παράδοσης και συσσωρευμένης εμπειρίας σ' αυτή την προσπάθεια οδηγεί τους δράστες σε απερισκεπτες κατεδαφίσεις, σε προσθήκες αυθαίρετες και σε αλλοιώσεις των αυθεντικών χαρακτηριστικών των μνημείων. Η πορεία αυτή θα είχε γενικευθεί καταστροφικά αν οι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών δεν επενέβησαν αποφασιστικά ενάντια σ' αυτού του είδους την «συντήρηση».

Ο Βίκτωρ Ουγγώ στα 1825 έγραφε ενάντια στις κατεδαφίσεις και στα έργα αποκατάστασης των καθεδρικών ναών. Ο Λουδοβίκος VITET, γενικός υπεύθυνος των ιστορικών μνημείων δήλωνε χαρακτηριστικά στα 1837: «στις περιπτώσεις διατήρησης η πρώτη αρχή είναι να μην ανανεώνει κανείς. Δεν είναι επιτρεπτό να διορθώνουμε τις μη κανονικότητες, ούτε να ευθυγραμμίζουμε τις πορείες (των δρόμων) γιατί οι παρεκκλίσεις και οι μη κανονικότητες, το μη συμμετρικό, είναι ιστορικά γεγονότα με μεγάλο ενδιαφέρον, τα οποία συχνά προσφέρουν αρχαιολογικά κριτήρια για να διακριθώθει μια εποχή, μια συμβολική ιδέα, μια σχολή».

Μέσα στην ίδια αυτή περίοδο του εμπειρισμού στην πρακτική της συντήρησης, τοποθετείται και η σημαντική προσωπικότητα του αρχιτέκτονα VIOUET LE DUC (Παρίσι 1814—1879). Ο LE DUC πέρα από αρχιτέκτονα υπήρξε και ικανότατος συγγραφέας. Αυτό τον βοήθησε να θέσει αρκετές θεωρητικές βάσεις στην υπόθεση της διατήρησης. Ζώντας και δρώντας ιστορικά στο μεταβατικό στάδιο της περιόδου του νεοκλασικισμού και της εκλεκτικής αρχιτεκτονικής, ο VIOUET παραμένει βασικά σ' όλη του την ζωή ένας εκλεκτικιστής, ρομαντικός αρχιτέκτονας. Αυτό όμως δεν του αφαιρεί καθόλου την ικανότητα να στηρίζει ορθολογιστικά κάθε του θέση. Σε ολόκληρο του το έργο είναι φανερό η ανησυχία για θεωρητική τεκμηρίωση.

Ο LE DUC διδάσκει την προσέγγιση

του μνημείου με σεβασμό, με κυρίως χωρίς υποκειμενισμό. Αυτή η θέση είναι μια από τις βασικότερες αρχές στην σύγχρονη αντίληψη για την συντήρηση. Γράφει σχετικά: «Χρειάζεται μια θρησκευτική σύνθεση, μια πλήρης άρνηση κάθε προσωπικής ιδέας...» Τα πιο πάνω μπορούν να συμπληρωθούν σαν μια βασική αρχή της συντήρησης με τα ίδια τα λόγια του LE DUC σε κάποιο άλλο γραπτό: «Ο αρχιτέκτονας πρέπει να ενεργεί (μπροστά σ' ένα έργο) έτσι ώστε να γνωρίζει επακριβώς την αξία του ενός ή του άλλου, πριν αρχίσει οτιδήποτε. Πρέπει να ενεργεί σαν τον χειρουργό, επιδέξια και εμπειρία ώστε να μην αγγίξει ένα όργανο, χωρίς προηγούμενα να έχει άμεσες και μελλοντικές συνέπειες της επέμβασής του. Είναι προτιμότερο να μην κάνει τίποτε παρά να ενεργήσει τυχαία. Καλύτερα να αφήσεις να πεθάνει ο άρρωστος παρά να τον σκοτώσεις».

Βέβαια όλα αυτά δεν θέλουν να δηλώσουν με κανένα τρόπο πως ο VIOUET LE DUC ήταν άνθρωπος που ξεφύγε από την εποχή του και κάλυψε την θεματική της σύγχρονης θεωρίας. Είναι αλήθεια πως στην άμεση πρακτική του εμπειρία στην διατήρηση, κυριαρχεί η αντίληψη της μορφολογικής και αισθητικής ενότητας, της ολοκλήρωσης δηλ. του μνημείου.

Έτσι στην δουλειά του επιδιώκει την «αποκατάσταση» του μνημείου, την επαναφορά του δηλ. σε μια κατάσταση που ενώ θεωρητικά στοχεύει στο αυθεντικό, στην πραγματικότητα το καταστρέφει. Βασική ανησυχία του είναι να φέρει το μνημείο σε μια κατάσταση στην οποία το «στούλι» να εμφανίζεται και να σηματοδοτείται καθαρά και τέλεια.

Παρόλα αυτά η επιμονή του στην ορθότητα μια μεθοδολογίας, τον βοηθά αρκετές φορές να ξεφύγει από αυτό τον περιορισμό. Αυτό φαίνεται καθαρά από τον σεβασμό που δίνει σε στρωματοποιήσεις και μετασχηματισμούς μεταγενέστερων εποχών πάνω στο ίδιο μνημείο. Ο ίδιος καθορίζει πως κάθε επιπρόσθετο στοιχείο σ' ένα μνημείο πρέπει να συντηρείται στο δικό του «στούλι».

Ολοκληρώνοντας τις λίγες αυτές γραμμές για ένα τόσο τεράστιο θέμα, καταγράφουμε μια θέση του ίδιου του LE DUC που νομίζουμε συμπυκνώνει καλύτερα από όλες την θεώρησή του για την διατήρηση. «Διατήρηση ενός κτιρίου... σημαίνει να το επαναφέρεις σε μια κατάσταση πλήρη στην οποία μπορεί και να μην υπήρξε ποτέ σε μια δοσμένη ιστορική στιγμή».

Στο επόμενο τεύχος θα συνεχίσουμε με τον JOHN RUSKIN.

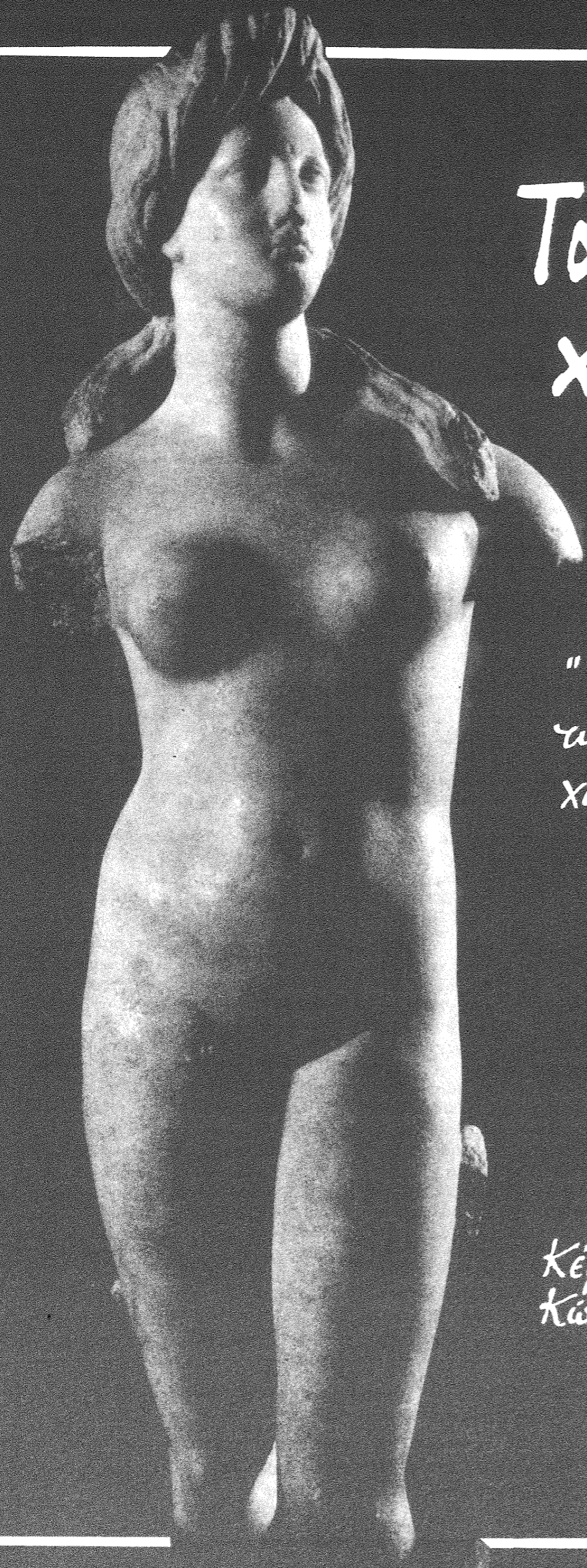
Μονώσεις ταρατσών

A & N2 Μοδέστου ΑΤΑ

τηλ. 02-436066

Σμύρνης - 15Δ Αγλαντζιά

Αναλαμβάνουμε να δώσουμε γρήγορη και ριζική λύση σ' οποιοδήποτε πρόβλημα υγρασίας ή ζέστης παρουσιάζεται στη ταρατσα σας. Χρησιμοποιούμε το σύστημα διπλής μόνωσης ταρατσών ενάντια στην υγρασία και τη ζέση. Παρέχουμε μακροχρόνιο εγγυητικό έγγραφο για τη δουλειά μας.

Ταξίδι στο χρόνο...

"Εξήγησις
της γλυκείας
Χώρας Κύπρου"

Κέβιν Άντριους
Κώστας Χαράλαμίδης.

Αρχίζουμε απ' αριστερά το γέρας με δυφοσιές με μιας βίρας από ιστορικά γραφτά και κείμενα ζένων περιουγίων, διπλωμάτων και άλλων λόγιων, με των Κύπρου, όπως αριστερά των τίταν και των έζυβαν, από το 58 π.χ. ως τις μέρες της Αγγλικής Αποικιοκρατίας.

Πρόκειται για μια επιλογή από 49 ζένες πηγές, λατινικές, αραβικές, αγγλικές, ενετικές, γερμανικές, γαλλικές, ολλανδικές, που ζυγίζουν τη σχέση Κύπρου και Μεγάλων ζένων δυναστών από των αρχών της ρωμαϊκής αριστοκρατίας μέχρι, προωρισώς το 1841. Τώρα τα αποσπάσματα είναι όλα παρμένα από το 500/τέλειδο βιβλίο του C.D. COVHAM, EXCERPTA CYPRICA, Cambridge, 1908, Nicosia, 1969, το οποίο συγκεντρώνει 80 κείμενα γραμμένα σε 12 γλώσσες. Η βιβλιογραφία συμπληρωματική και κατάλογος των αγγλικών προζενίων εκδόσεων και κοινοβουλευτικών αναφορών μέχρι το 1905.

Σε κάθε ελαχιστο δέμα είναι ένα και το αριστερό: η οικονομική και πραγματική ευφρασία της Κύπρου με τις αριστοκρατικές κάθε ελαχιστο, Ρώμη, Ιταλία, Βενετία, Τουρκία, Αγγλία, Γαλλία, Ολλανδία, η Οθωμανική, πηλινική και οικονομική της Κυριαρχία, και τελικά - σε κάθε περίπτωση - η επόφηση και μοιραία καταδρομή για των ίδια των Κύπρου.

Πλάι στις ζένες αριστερά που με τις μαρτυρίες της ζυγίζουν τη συνειδητότητα της Κύπρου από κάθε άποψη, θα παράδεται και αποσπάσματα μεγάλων κυριών χρονικογράφων και ιστορικών, που με τα γραφτά τους, αποκαλύπτουν κίβρα με γραφικά τα μεγάλα παιχνίδια που παίζονταν (και παίζονται) από της ζένες, εόλη τη μακρά ιστορική διαδρομή της Κύπρου. Από αριστερά των άποψη, ο Νεόστοι έμελειος, ο Ατόνιος Μαχαιρις, ο Βυθρώνιος, ο Κυριανός κ.ά. θα συμπάδων αποκαλυπτικά τα των έρευνα.

Κ.Α.

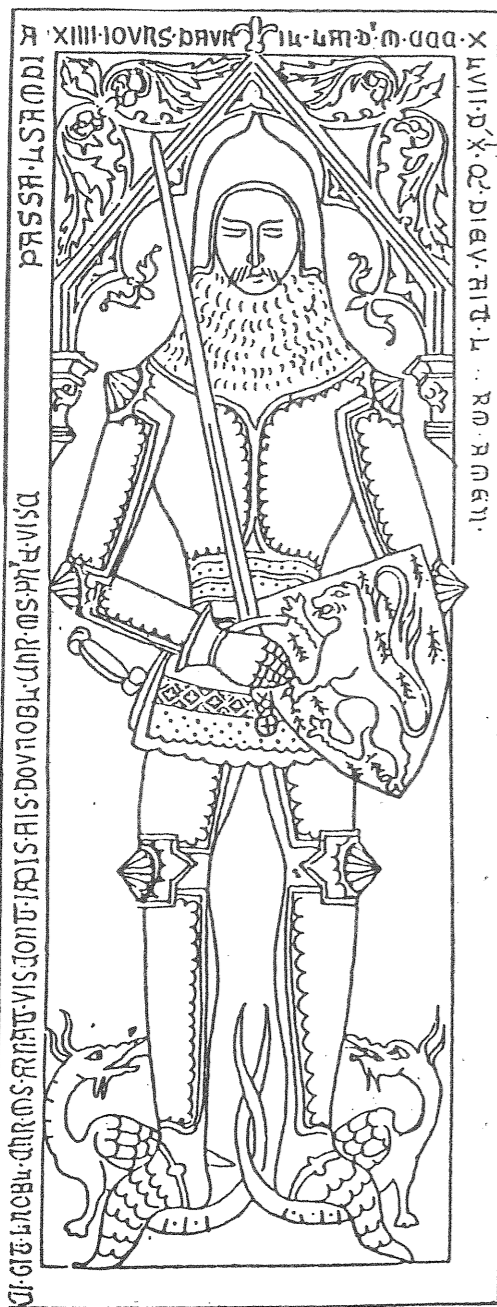
Κ.Χ.

**I
SEXTUS RUFUS 58 π.χ.**

«Η φήμη για τον απέραντο πλούτο της Κύπρου και η φτώχεια στην οποία είχαν περιπέσει οι Ρωμαίοι, τους έκανε να βγάλουν ένα διάταγμα σύμφωνα με το οποίο το νησί έπρεπε να κατασχεθεί, αν και η Κύπρος ήταν σύμμαχος της Ρώμης... Έτσι ο Κάτων πήρε τους θησαυρούς της Κύπρου και τους μετέφερε στη Ρώμη και τους τοποθέτησε στο δημόσιο θησαυροφυλάκιο, που είχε τότε αδειάσει».

LUCIUS FLORUS

«Οι θησαυροί της Κύπρου γέμισαν, στο ρωμαϊκό θησαυροφυλάκιο, μια αίθουσα μεγαλύτερης από κάθε άλλη που μεταχειρίζονταν οι Ρωμαίοι για τα λάφυρα από τις διάφορες νίκες τους».

**AMMIANUS MARCELLINUS
370 μ.χ.**

«Αυτό το νησί είναι τόσο εβνοημένο με ποικιλία και αφθονία προϊόντων, που μπορεί, χωρίς καμιά εξωτερική βοήθεια και μόνο με τα δικά του μέσα, να ναυπηγηθεί εκεί ένα μεγάλο πλοίο από την καρίνα του ως τα ξάρτια και τα πανιά του και τέλεια εφοδιασμένο να ριχτεί στη θάλασσα και να ταξιδέψει».

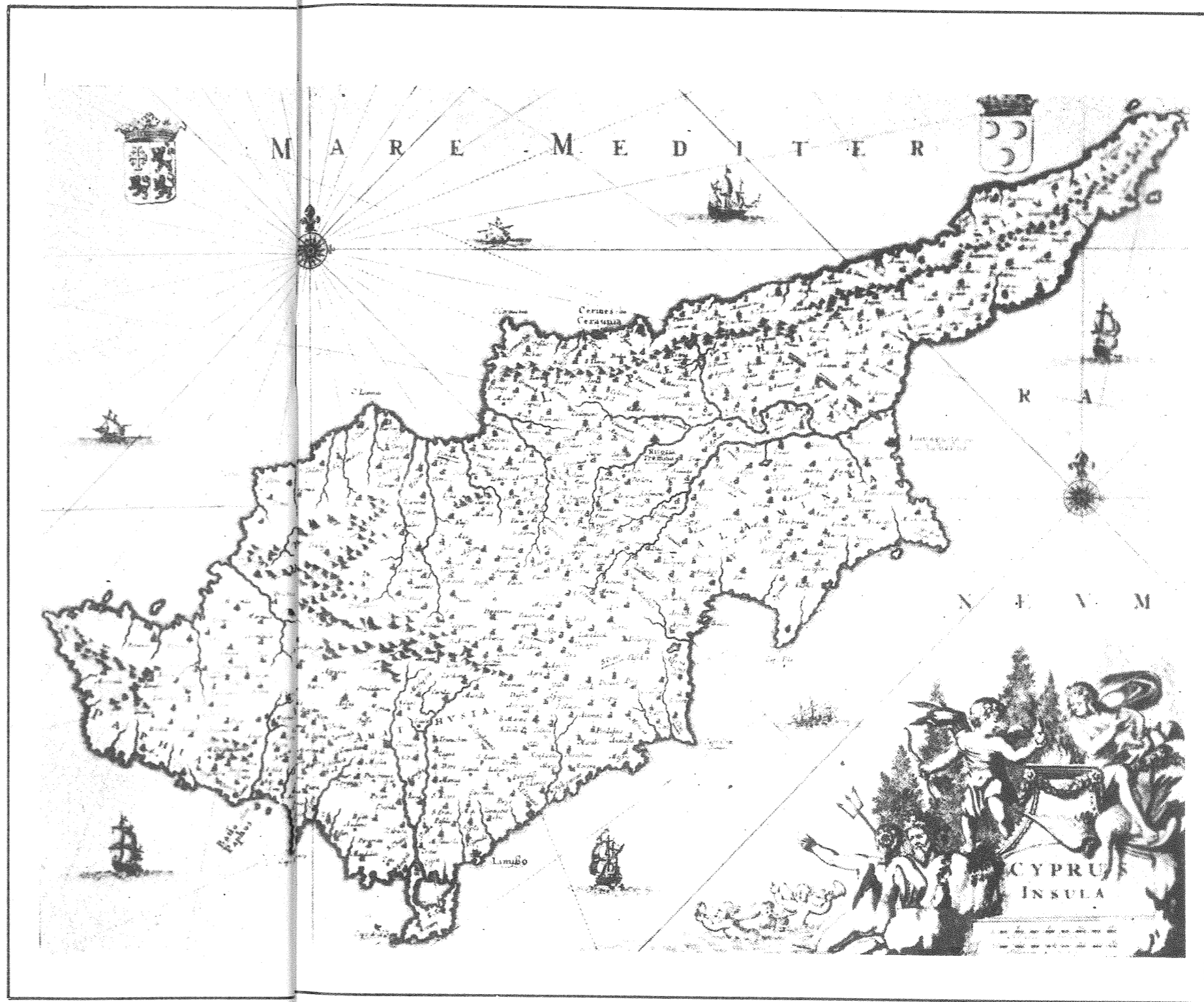
ΜΟΥΚΑΔΑΣΙ 985 μ.χ.

«Ανοιχτά της Τύρου υπάρχει η νήσος Κιουμπρούς (QUBRUS), που όπως λέγεται πρέπει να κάνει κανείς ταξίδι δώδεκα ημερών για να την περιπλέψει. Είναι γεμάτη από πολυάνθρωπες πόλεις και προσφέρει στους Μουσουλμάνους πολλά για τις εμπορικές τους δραστηριότητες, διότι έχει εκεί μεγάλες ποσότητες εμπορευμάτων, ειδών και αγαθών που παράγονται εκεί, το νησί ανήκει σε οποιονδήποτε έχει την κυριαρχία σ' αυτές τις θάλασσες!»

Νεόφυτος ο Έγκλειτος, 1191 μ.χ.

«Νεφέλη καλύπτει ήλιου, και ομίχλη όρη και βουνοί, δι'ων απείργεται θάλψις και φωταφής ήλιου ακτίς χρόνω τινι, είργει δε και ημάς δώδεκα χρόνους ήδη νεφέλη και ομίχλη αλλεπαλλήλων δεινών των τη χώρα συμβεβηκότων. Κρατηβείσης μεν γαρ Ιερουσαλήμ υπό του αθέου Σαλαχαντί, της δε Κύπρου υπό Ισαακίου του Κομνηνού, μάχαι λοιπόν και πόλεμοι, ταραχαί και ακαταστασίας, λαφυραγωγίας και δεινάι συναντήσεις των γων εν ή οι δηλωθέντες ήρξαν κατεκάλυψαν νεφέλης και ομίχλης πλέου... Ξένα τινα να δυσήκοντα τα τη χώρα τάφτη συμβεβηκότα δεινα, και τοιάφτα ως πάντας τους αφτής πλουσίας επιλαθέσθαι πλούτων αφτών, λαμπρών οικημάτων, συγγενών, οικητών, ανδρατόδων, πλήθος ποιμνίαν, βουκαλίων, λακινίων, βοσκημάτων παντίων... Ιγχιλίτερ δε τη Κύπρου παραλαβών, έβρεν αφτήν ο πανάθλιος ως τιθνούσαν μητέρα, και ει μη γέγονε τούτο, τα του Αλαμάνου ίσως έμελλε πείσεσθαι και αφτούς. Πώς δε Κύπρος εάλω, επιδρομαδών λέξω και τούτο...»

Μαινομένης θαλάσσης εκ πολλώς τρικυμίας και πολλής καταιγίδος ουδέν αποδέει νυν τα της χώρας ημών μάλλον δε και χειρον αγρίας θαλάσσης. Εκείνης γαρ την αγριότητα διαδέχεται γαλήνη. Ένθα δε ο Κλύδων καθ' εκάστην επαφξει, και το ραγδαίον αφτού τέλος ουκ έχει. Εν τη Λεβυτική βίβλω γέγραπται διαρρήδων τα εν τη γη ημών συναντήσαντι πύματα, ήτοι πόλεμοι, ήτται σποραί δια κενής, υπ' εναντίον εδωθή, καρπός καμάτων ημών κι η ισχύς ημών εγένετο εις ουδέν και εγενόμεθα ολιγοφτοί: και λαος αλλότριος επληθύνη εν τη γη ημών....

Λεόντιος Μαχαιράς

«Και όντα την εγόρασεν ο αφτός ρε ούγχε την Κύπρον απε τους Τεμπλιώτες και τους Λαγκουβάρδους, μανθάνοντα την αγανάκτησιν όπου της εποίκαν και τον σφαιμόν εις την χώραν, ήτον εις μεγάλην έννοιαν και εννοιάζετον πώς να ποίσει να μεν έχουν κακόν εις την Κύπρον ότι όλος ο τόπος ήτον γεμάτος Ρωμαίοι, και ελάλεν εις του εμαφτόν του: «Όποτε θελήσουν να ρεβελιάσουν κατα μέναν, ημπορούν να το ποίσουν και εμπορούν με δύναμιν να σηκώσουν το ρηγάτον απε τας χείρας μου». Εννοιά των να δηθί με τον Σουλτά-

νον του Καρίου, και έπεφεν μαντατοφόρους παρακαλώντα του, ότι πάντα απού τον θεόν είναι, ότι οι λαοί αγαπούν τους γειτόνους τους, και με την χάριν του θεού είμεστεν γειτόνοι παρακαλώ σε να ποίσωμεν δήμμαν μέσον μας, και προμουτιάζω σου, ότι πάντα να ήμαι φίλος σου σπλαχνικός, και να κρατώ τους φίλους σου δια αγαπημένους μου φίλους και τους εχθρούς σου ως θανατήσιμους μου εχθρούς και ζητώ σου, ότι ανίσιως και ο βασιλεύς των Ρωμαίων να ποίση αρμάστου να έλθη απάνω μου, να μου δώσης βοήθειαν και δύναμιν, και θέλω είσταιν υπόδουλος σου, και ανίσιως και πέψη αρμάδου κατάδικα

σου να έχεις νάσι να βλέπεται». Ο σουλτάνος απολογήθη του και μύνησιν του με τους δυο του μαντατοφόρους: «Υίε μου, απε το μου μηνάς ότι είσαι γείτοός μου και να έχομεν αγάπην κατα του ορισμού του θεού και να έχομεν δήμμαν μέσον μας, τζετιάζω το και το είσαι ει όρεξιν να κρατής τους φίλους μου φίλους, και τους εχθρούς μου ως εχθρούς σου, το όμοιο θέλω ποίσειν και γω μετά σου. απε το θέλεις να είσαι υποτακτικός μου, δεν είναι απε το θέλημαν σου, αμμέ είνε από θεού θέλημαν, όπου μας έδωκεν την εξουσίαν και ήξεβρε ουδέ σου, ουδέ εκείνοι όπου να γεννηθούν απού ξαφτόν σου να μεν έχετε αγανάκτη-

σιν απου ξάφτης μας, ουδέ απου νάρτουν οπίσω μου χωρίς να ήναι από ξαφτόν σας. απε το θέλεις να έχεις από ξαφτόν μου βοήθειαν και δύναμιν αν έρπει ο βασιλεύς της Κων/πολις απάνω σου, αδύνατον είναι, ότι είμεστεν ωρισμένοι να βοηθούμεν τους πιστούς του θεού και του μεγάλου προφήτη του Μαχομέτη, όχι τους απίστους. αμμε αν θέλεις να μολογήσεις έναν μόνον θεόν και τον Μαχομέτην του προφήτην, και να ψηλώσεις το δαχτύλιν σου, τότε θέλω σε κρατήσιν δια ακριβόν μου φίλον και αδελφόν, και θέλω ποίσειν περσον δήμμαν μετά σου, και θέλω είστεν κατάδικος του εχθρού σου».

ακάμας: «εθνικό παρκο ή ξενοδοχεια»

Μια νέα αγωνιστική είδηση της δημοσιότητας μέσα στο δεκέμβριο. Είναι η **εθνική οργάνωση «γνήσιοι κύπριοι»** Επιστολή της οργάνωσης στο τύπο δημοσιεύθηκε σε παραπλήσια σελίδα. Από την επιστολή φαίνεται ότι οι λόγοι που ώθησαν στην ίδρυση της οργάνωσης αυτής είναι η αποτροπή του **αγγλόπνευστου σχεδίου** για τη δημιουργία **κυπριακού εθνικού πάρκου** στον **Ακάμα**, και η προώθηση της **τουριστικής αξιοποίησης** της περιοχής. Οι υποστηρικτές της ιδέας του εθνικού πάρκου εάν είναι αγγλοι αποκαλούνται πράχτορες και εάν είναι κύπριοι αποκαλούνται θύματα η πουλημένα

καθάρματα. Η εθνική οργάνωση «γνήσιοι κύπριοι» προωθεί μια τελείως ανέκδοτη στρατηγική για την εκδίωξη των αγγλων. Να φτειαξει λέει η κυβέρνηση δρόμους και να δημιουργηθούν (όχι από την ίδια) τουριστικά συγκροτήματα. Οι αγγλοι θα σταματήσουν να χρησιμοποιούν το πεδίο βολής για να μη προκαλέσουν δυστυχήματα.

Το κείμενο της οργάνωσης αυτής, πέρα από την απλοϊκότητα του σχετικά με το τρόπο κατάρτισης του πεδίου βολής των αγγλων στον Ακάμα (εκτός κι' αν οι συγγραφείς του έχουν κάποια στοιχεία, για μια συμπεφωνημένη λύση, μεταξύ αγγλικής και κυπριακής κυβέρνησης στην οποία προσπαθούν να προσδώσουν ήδη, κάποιο αγωνιστικό υπόβαθρο) αποφεύγει και πάλι ν' ασχοληθεί με το θέμα.

Το θέμα είναι: **Το κυπριακό περιβάλλον χρειάζεται να προστατευθεί; Ποιές είναι οι αιτίες που το αποσταθεροποιούν; Ποιοί τρόποι προστασίας επιβάλλονται; Ένα εθνικό πάρκο (ή και περισσότερα) είναι αναγκαίο για τη προστασία του; Αν και γιατί στον Ακάμα και όχι κάπου άλλου;**

Η απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα θα έπρεπε νάταν αποτέλεσμα τεκμηριωμένων οικολογικών μελετών από κάποιο σώμα κρατικό ή ανεξάρτητο ή από το ανύπαρκτο κυπριακό πανεπιστήμιο. Μια όμως και σχεδόν τίποτα δεν υπάρχει και πολύ περισσότερο τίποτα δεν γίνεται είναι πιστεύω υποχρέωση των πολιτών, ατομικά ή μέσα από τους περιβαλλοντικούς συνδέσμους που υπάρχουν, να δράσουν για τη προστασία του περιβάλλοντος με τα μέσα και τις γνώσεις που διαθέτουν χωρίς να περιμένουν κάποιες μελέτες που ως συνήθως φτάνουν καθυστερημένα. (Ειδικά για τον Ακάμα υπάρχουν μερικές μελέτες ξένων πανεπιστημίων που όμως δε δίδονται στη δημοσιότητα). Με τα όσα όμως μπορεί ο καθένας ν' αντιληφθεί πρακτικά και με τα όσα μαθαίνουμε από τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό προβληματισμό στο εξωτερικό δε δικαιολογείται με κανένα τρόπο η περιφρόνηση του περιβαλλοντικού ζητήματος.

Η αλήθεια είναι ωστόσο, ότι η προστασία του περιβάλλοντος δεν απασχολεί γενικά τους κυπρίους, και να μεν η «εθνική οργάνωση γνησίων κυπρίων» μειοψηφεί σ' ότι αφορά τη διαφαινόμενη ιδιαίτερη σχέση της με τον Ακάμα αλλά οπωσδήποτε η λατρεία της, για την ανεξέλεκτη τουριστική ανάπτυξη από τη μια και η παντελής άγνοια της για τη σημασία της καταστροφής του περιβάλλοντος από την άλλη, είναι φοβάμαι γνώριμα κοινά της σιωπηρής και μη πλειοψηφίας.

Στη Κύπρο όμως πρέπει να έχουμε ιδιαίτερους φόβους για τη καταστροφή του περιβάλλοντος, παρά το χαμηλό βαθμό βιομηχανοποίησης. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι η **Κύπρος είναι νησί**, δηλαδή κλειστό οικοσύστημα. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκτεταμένων βιοκοινοτήτων

και οι αυτόματες κατά κάποιο τρόπο δυνατότητες της φύσης να ξαναβρίσκει κάποια ισορροπία μέσω της διαφοροποίησης των ειδών και τη τάση προς σταθερότητα **μειώνονται λόγω της απομόνωσης**. Από την ίδια αδυναμία πάσχει και η μεσόγειος που μας περιβάλλει σαν κλειστή σχεδόν θάλασσα που **οδεύει ήδη προς το θάνατο**.

Η αποσταθεροποίηση του κυπριακού περιβάλλοντος είχε σαν αποτέλεσμα την εξάλειψη πολλών ειδών ενώ πολλά άλλα είναι πια τόσο σπάνια που είναι δύσκολο να ελπίζουμε στην επιβίωσή τους.

Πολλοί αντιμετωπίζουν με ειρωνεία τους περιβαλλοντιστές που φωνάζουν για τη προστασία αυτού ή του άλλου είδους. Μπροστά στα τόσα προβλήματα που έχουμε η μπροστά στη «πρόοδο» και το «παλιτισμό» που μας φέρνει αυτή ή η άλλη βιομηχανία, θ' απασχολούμαστε με τη πράσινη χελώνα. Η εξαφάνιση όμως κάποιου είδους είναι μόνο η κορφή του παγόβουνου. Η εξαφάνιση του δε γίνεται, ανεξάρτητα, μόνη της αλλά είναι έκφραση αλλαγών σ' ολόκληρη την αλυσίδα των ειδών. Σ' αυτή τη παρεξήγηση φταίνε φυσικά και οι περιβαλλοντιστές που δεν κάνουν ξεκάθαρο το γεγονός αυτό και φαίνονται πολλές φορές να κυνηγούν αδικαιολόγητα κάποιο στόχο.

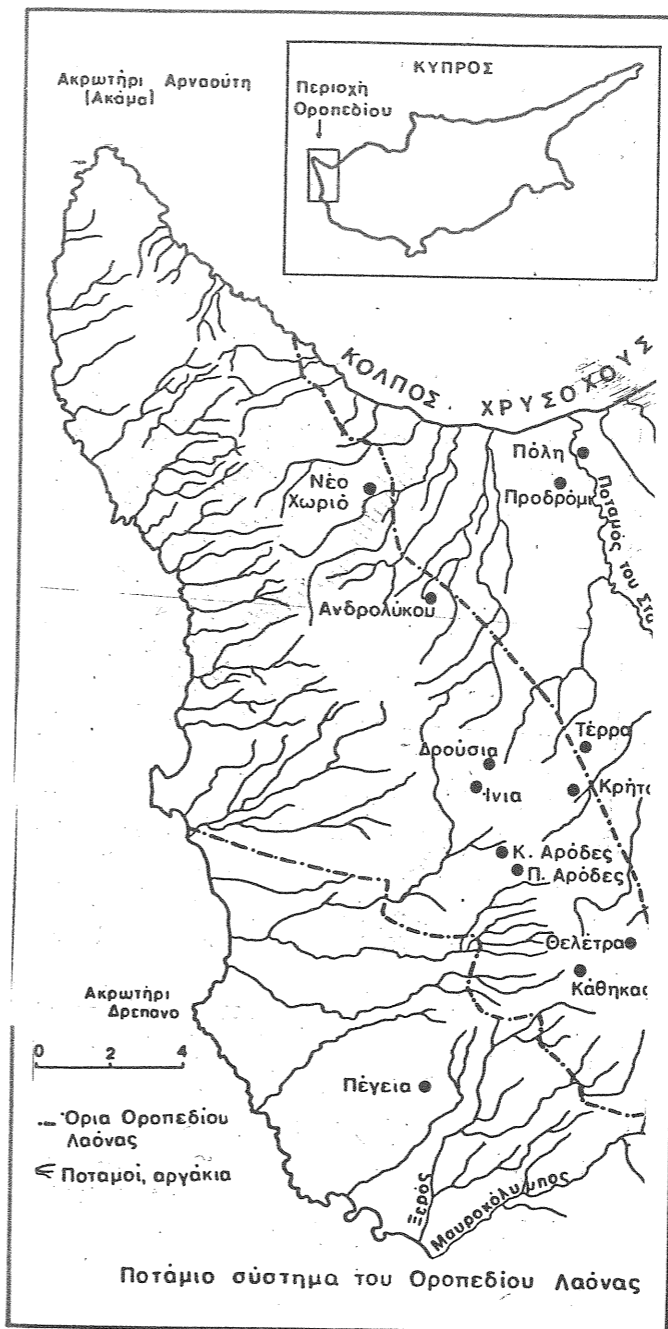
Η συνεπής προστασία του περιβάλλοντος εξυπακούει μια συνολικά νέα προσέγγιση της παραγωγής η οποία ν' αντιλαμβάνεται πια τη φύση όχι σαν μια ατέλειωτη μάζα υλικών από την οποία η κοινωνία μπορεί να αντλεί άπλυστα αλλά αντίθετα σαν ένα πεπερασμένο σύνολο από το οποίο μπορούμε να παίρνουμε μόνο όσα μπορεί να μας δώσει χωρίς να καταστρέφεται εξασφαλίζοντας την αναπαραγωγή του και για τις ερχόμενες γενιές.

εθνικό παρκο

Τα εθνικά πάρκα, δηλαδή οι προστατευόμενες περιοχές, μερικά ή συνολικά, χρησιμοποιούνται σαν μέθοδος περιβαλλοντικής προστασίας σε πολλές χώρες. Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι η προστασία ενός ή περισσότερων ειδών, αποδείχτηκε από την εμπειρία, πολύ λίγο ωφέλιμη. Η μόνη σίγουρη μέθοδος είναι η προστασία του **συνόλου του βιότοπου** μέσα στον οποίο ζουν τα προς προστασία είδη. Υπάρχουν σήμερα πάνω από 400 εθνικά πάρκα στον κόσμο ενώ παράλληλα υπάρχουν άλλα 700.000 χλμ² καθολικά προστατευόμενων περιοχών. Η καθολική προστασία διατηρεί το σύνολο των ειδών και το σύνολο των αλληλεπιδράσεων που έχουν μεταξύ τους. Αυτό είναι πολύ χρήσιμο για την ανθρωπότητα. Πόσες φορές για ν' αντιμετωπίσουμε την ασθένεια ενός καλλιεργούμενου φυτού δεν προστρέψουμε στο αντίστοιχο του άγριο ή πόσα σωτήρια φάρμακα δεν ανακαλύπτονται σε φυτά που εκλείπουν όλο και περισσότερο!

Το **Κυπριακό εθνικό πάρκο** πρέπει να είναι παραθαλάσσιο. Πρέπει δηλαδή να συμπεριλαμβάνει και θάλασσα διότι και αυτή και οι αμμουδιές είναι από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα του νησιού μας. **Δυστυχώς η μόνη τέτοια περιοχή που απόμεινε σε κατάσταση σχετικής ισορροπίας είναι αυτή του Ακάμα.**

Ο βαθμός προστασίας ενός εθνικού πάρκου ποικίλλει από περίπτωση. Βασικά απαγορεύονται οι κύριες αποσταθεροποιητικές δραστηριότητες πεδίου βολής, του κυνηγιού, του ψαρεματος, η χρήση εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και η ρύθμιση της κίνησης των επισκεπτών. Επίσης φυσικά χρειάζεται η ... αναχαίτιση της «εθνικής» «οργάνωσης» «γνησίων» «Κυπρίων».

ΜΠΟΥΤΙΚ ELEGANT

κάτι το αλλοιώτικο στη Λήδρας 234.

Μοντέρνα νεανικά μοντέλλα σε ζωντανά χρώματα, στην ελεύθερη γραμμή της εποχής, σχεδιασμένα από την Αθηνά Χαραλαμπίδου. Στο ίδιο πνεύμα, πρωτότυπα πλεχτά της Γιούλας Χαραλαμπίδου. Επίσης Αξεσουάρ, ζώνες και φουλάρια Ιταλίας και εσώρουχα Ελλάδας.

οικολογικό τουριστικό μπουκόταζ

Η «εθνική οργάνωση γνησίων Κυπρίων» αποκαλεί τους «φίλους της γης» πράχτορες, και δηλώνει ότι θα προβεί σε έρευνες για τις δραστηριότητες τους. Για να τους βοηθήσουμε αναδημοσιεύουμε το παρακάτω κείμενάκι από το 33ο τεύχος του σχολιαστή.

Στα λόγια, η βρετανική κυβέρνηση συμπεριλαμβάνεται στους θιασώτες της γνωστής αρχής «Ο ρυπαίνων πληρώνει» - που σημαίνει ότι ο παραγωγός κάποιας μορφής ρύπανσης πρέπει να αναλαμβάνει το κόστος και τις συνέπειές της. Στην πράξη όμως η ίδια κυβέρνηση συμπεριφέρεται περισσότερο σαν θαμώνας σκυλάδικου που αρνείται να πληρώσει τα σπασμένα της πίστας, παρά τις προηγηθείσες γενναίες δηλώσεις του σε συλλογική του εισαγόμενου τουριστικού συναλλάγματος και της στήριξης του βρετανικού ισοζυγίου πληρωμών, προσφέροντας γενικώς εκδικαιωμένων κατευθύνσεων» η Βρετανία εξάγει στη Δυτική Ευρώπη 23 φορές περισσότερο διοξειδίου του θείου απ' όσο εισάγει μέσα στην επικράτειά της. Παρ' όλο ότι η εξαγωγή ρυπαντών συμβάλλει σημαντικά στο σχηματισμό της όξινης βροχής που τελικά καταστρέφει τα Ευρωπαϊκά δάση, η κυβέρνηση της κ. Θάτσερ επιμένει να κάνει το κορόιδο και να αρνείται ακόμη τη συμμετοχή στο «κλαμπ του 30%», δηλ. στην ομάδα των χωρών που έχουν αναλάβει την υποχρέωση να μειώσουν μέχρι το 1983 τις εκπομπές του διοξειδίου του θείου κατά 30%.

Το Διεθνές αυτό «ρίξιμο» σε βάρος κυρίως των Σκανδιναβικών χωρών της Ολλανδίας και της Γαλλίας, έχει προκαλέσει τη συντονισμένη αντίδραση οικολογικών οργανώσεων από δέκα χώρες, ανάμεσα στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι «Φίλοι της Γης». Σε μια ενδιαφέρουσα εκδήλωση περιβαλλοντικού Διεθνισμού, οι Βρετανοί οικολόγοι πρωτοστάτησαν στη διοργάνωση ενός τουριστικού μπουκόταζ εναντίον της χώρας τους, κυκλοφορώντας μάλιστα στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο και καρτ-ποστάλ με το σύνθημα «Αγαπάμε τη χώρα σας (δηλ. την Αγγλία) - αλλά όχι και τη ρύπανσή της».

Η αξιοσημείωτη αυτή στάση σε πείσμα των πατριωτικών εκκλήσεων υπέρ της αύξησης του εισαγόμενου τουριστικού συναλλάγματος και της στήριξης του βρετανικού ισοζυγίου πληρωμών, προσφέρει πραγματικά σαν πρότυπο για μίμηση στα κοινωνικά κινήματα των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών χωρών, χωρών που συνηθίζουν να εξαγωγή τη ρύπανσή τους υπό τη μορφή της μετακίνησης των βρώμικων βιομηχανικών στην περιφέρεια του Γ' κόσμου. Όσο αφορά εμάς, η εκδήλωση της διεθνιστικής μας αλληλεγγύης υπό συνθήκες λιτότητας θα καταστεί απείρως ευκολότερη: Αγγλοι οικολόγοι, σας υποσχόμαστε αυστηρή τήρηση του τουριστικού μπουκόταζ επ' αόριστο...

Γιάννης Σχιζάς

πως μια γυναικα εγινε σκυλος, παραμονη χριστουγεννων

αννα βενεζη

Εσωτερικό προσφυγικού σπιτιού αυτοστέγασης: Τσιμεντοπλόκς, χαρτόνια στο ταβάνι κι από πάνω τσιγκος που κτυπά με το φόσημα τ' αγέρα. Μικρό, μακρόστενο χωλ, δυο μικρά παραθυράκια με άθλιες κουρτίνες να κλαίνει το κρέμασμά τους, η πόρτα της εισόδου μα κάμποσα κουρέλια πίσω της να κλείνουν τη φαρδιά χαραμάδα που αφήνει. Δυο ανοίγματα — πόρτες που κλείνουν με φτηνά ξεθωριασμένα παραβάν και αφήνουν να φαίνονται ε να δωμάτιο — κρεβατοκάμαρη: ένα κρεβάτι διπλό, ένα μονό, μια ντουλά-

πα, δυο «πολυθρόνες» και τραπεζάκι του χωλ, τρεις ψάθινες καρέκλες. Μια μεγάλη αφίσσα στον τοίχο που δείχνει γενέθλια μωρών. Μια εικόνα του αρχάγγελου που προστατεύει τα παιδιά καθώς παν να περάσουν ένα γεφύρι και σε άλλη ο ζητιάνος Χριστός χτυπά την πόρτα μας. Στη γωνιά ένας «μπουφές» όπου φυλάγονται τα λιγοστά πιατικά. Ένα μικρό πτυσσόμενο τραπέζακι, το «γραφείο» της μικρής Ρηνιάς και η τηλεόραση πάνω σε τρόλεϊ. Όλα καθαρά και ταχτοποιημένα, δείχνουν τη σοβαρή προσπάθεια

που γίνεται να κρυφτεί η φτώχεια και να δειχτεί η νοικοκυροσύνη στα μάτια των ξένων.

Η νέα γυναίκα έρχεται απ' έξω από τη μεριά της κουζίνας. Κρεμά κουρασμένα την τσάντα της στο κρεμαστήρι, βγάζει και κρεμά τη ζακίτα της, παίρνει τη ρόμπα, στην προσπάθεια της να τη φορέσει ένας «σφάχτης» της κόβει την κίνηση. Μορφασμός, πνιχτό βογγητό.

Πονώ, γιατρέ... «Δεν είναι τίποτα. Λίγο κρουολόγημα και άγχος, στενοχώρια. Δεν πρέπει να στενοχωριέ-

σαι. Πάρε και αυτά τα χάπια... και θα σου περάσει...»

Μάλιστα δεν πρέπει να στενοχωριέμαι, αλλά πως; Αυτό δεν ξέρουν να μας το πουν οι γιατροί. Ούτε σ' αφήνουν να ρωτήσεις. Βιάζονται να σε ξεφορτωθούν. Είναι κι άλλοι βλέπεις που περιμένουν. Τι να γίνει; Φεύγεις όπως ήρθες. Τη γιατριά σου μόνη σου θα τη βρεις. Αλλά, έλα που ξέρεις τι φταίει και δεν μπορείς να κάνεις τίποτα; Πάω μετά στον γυναικολόγο. Τι θα γίνει με το αίμα, γιατρέ; «Θα εξακολουθήσεις για ένα μήνα ακόμα μ' αυτά τα χάπια, αν δε δεις θερα-

πεία, θα χρειαστεί να κάνουμε κολποραφή». Κολποραφή, εγχείριση! Που ξανακούστηκε κι αυτό πάλι, τριάντα χρονώ γυναίκα, εικοσιενιά για την ακρίβεια να χρειάζεται κολποραφή! Να πρέπει να μπει κάτω απ' το μαχαίρι για να κάνει κολποραφή. Άκουσα βέβαια πως κάνουν αυτή την εγχείριση, αλλά μεγάλες γυναίκες, πενήντα χρονώ, σαρανταπέντε... Κι εκείνη η ζαλάδα; Γιατρέ είναι από το αίμα; «Όχι, το αίμα σου δεν είναι τόσο πολύ για να δικαιολογεί τις ζαλάδες που έχεις. Αυτό είναι ιλιγγος, είναι ψυχολογικό. Δεν πρέπει να στενοχωριέσαι...» Άλλος και τούτος. Συνεννοημένοι είναι ή κουρντισμένους τους έχουν να λεν τα ίδια πράγματα; Τέλος πάντων μας θεραπεύουν καλά!...

(Πάει να φορέσει το άλλο μανίκι της ρόμπας της της κόβεται η ανάσα): Άου!...

Όταν την ξαναβρίσκει ολοκληρώνει αργά την κίνησή της, ενώ μιλά με παράπονο: Και να της λέω:

— Κόρη Νίνα, κλείσε, κόρη μου, την πόρτα! Και να μου 'ρχεται να της πω «Βάσω» την, ευλογημένη!...

Τρεις φορές μπήκες βγήκες και την πόρτα την αφήνεις ανοιχτή. Ούτε που σκέφτεσαι την άλλην: κρουώνει, της φυσά, θ' αρρωστήσει, τίποτε! Με τέτοιο καιρό μπαινεις βγαίνεις κι η πόρτα ανοιχτή. Με βάλαν κι εδώ μπροστά στο παράθυρο κι ούτε που με σκέφτεται κανείς. Δε φτάνει που μου χτυπά όλο το φως στα μάτια και μου πληθαίνει τη ζάλη, έχω και την πόρτα να την αφήνουν ανοιχτή. Βάλαν και τη σόμπα ακριβώς από πίσω μου και το τσιμέντο στα πόδια μου, να δούμε τι θα γίνει... τρεις μέρες τώρα τούτ' η πλάτη μου μ' έχει σκοτώσει... η μύτη μου βουλωμένη και δώστου να φτερνίζομαι... αψού — αψού από τις πενήντα φουστίτσες που τέλειωνα τη μέρα, έπεσα στις σαρανταπέντε και μακάρι να μην το πάρουν είδηση, γιατί έτσι και το μυριστούν δε θα μου χαρίσουν κάστανα, θα μου κάνουν την παρατήρηση, αν δεν μου κόψουν κι από τον μισθό. Τη μια λίραν που δώσαν αύξηση θα μου την πάρουν πίσω. Τάχα κι ήταν αύξηση. Βλέπω κι εγώ μες στον φάκελλο εικοσιμιά λίρες. Νόμισα πως έκαμα λάθος. Τις ξαναμετρώ: Σωστά. Εικοσιμιά. Κύριε ελέησον!... Θα κάμαν λάθος... Αλλά λάθος εκείνη; Κείνη μάνα μου, η μέγαιρα, η διαολεμένη; να το δεις κα να μην το πιστέψεις... Λες να βάλαν την λίρα για να με δοκιμάσουν; Να δουν αν θα την κρατήσω; Ά την αγάριστη! Καταδέχομαι, νόμισε, την λίρα της; Επειδή γύρεψα να πω στις γυναίκες να γραφτούμε στη συντεχνία να δικαιούμαστε κι εμείς σαν όλο τον κόσμο, τιμαριθμικών και ταμειών προνοίας και ταμειών αδείας, που τώρα δεν έχουμε τίποτε κι όποτε θέλει μας δίνει κι όποτε θέλει μας τα παίρνει και απολύει όποιαν δεν της αρέσει ή αν δεν της βγάζει δουλειά; Εγώ τα δικαιώματά μας γύρευα. Δε θέλω τίποτε που δεν δικαιούμαι... Αλλά γιατί να μας έχει έξω από τις συντεχνίες και να μας κάμνει ό,τι θέλει; και να μην μπορούμε να μιλήσουμε και να φοβόμαστε ότι

θα χάσουμε την δουλειά μας, αν πούμε κάτι που δεν της αρέσει ή άμα είμαστε άρρωστες και δεν μπορούμε να βγάλουμε την δουλειάν που θέλει...

Εφύρτη, μάνα μου, τζι εποφύρτηκε πως ήρτεν ο άνθρωπος της συντεχνίας να μας γράψει... Κι αρχίσαν οι άλλες οι γλείφτισσες; «'οί, κόρη κοπέλλες... εν κρίμα της μαστόρισσας μας τζι εν να την αρρωστήσουμε!» Εμοιραστήκαν στα δυο... άλλες θέλαν να γραφτούν, άλλες δε θέλαν κι έφυγε ο άνθρωπος κι εμείναμε χάσκοντα.

Μπορεί να 'ναι γι' αυτό που την βάλαν τη λίρα, να την κρατήσω τζι να 'ν' αφορμολοηθούν... Αμ κι έτσι να μην ήτανε... εγώ θέλω λεφτά που δεν είναι δικά μου; 'Οί, μάνα μου, κάλλιο πεινώ, παρά να καταδεχτώ λεφτά που δεν μου ανήκουν!... Κι έτσι της πήγα τα λεφτά, όπως μου τά έδωσε... Κυρία Ντίνα, της είπα, έκανες λάθος... μες στον φάκελλο είχε μια λίρα παραπάνω — Όχι, Αντρούλλα μου, μου είπε, όλο γλύκες και χαμόγελα. Δεν έκανα λάθος. Είναι αύξηση που σου έδωσα, γιατί είμαι πολλά ευχαριστημένη από τη δουλειά σου. Έλα, κράτησ' τα, αλλά μην το πεις σε καμμιάν, γιατί θ' αρχίσουν να ζηλεύουν πως εσένα σε καλοκρατώ...

Κι έτσι μάθαμε πως πήραμε αύξηση! Αύξηση να την πει ο Θεός... Μια λίρα την εβδομάδα που πρώτα να πάει και ποιαν τρύπα να μπαλώσει. Οι ανάγκες πολλές... κι εκείνοι οι τσιγγοί να στάζουν.

Κάθε χρόνο λέω πως θα τους κάνω κεραμίδια, αλλά που λεφτά... Και δεν είναι μόνον αυτό!... Τέλος πάντων είναι και ευχάριστο ν' ακούς το τσουπ — τσουπ της σταγόνας μέσα στο τσιγγίνο δοχείο που μαζεύει το νερό. Έπειτα τα παιδιά κάνουν χάζι: «Μαμά, μαμά, στάσσει κι εδώ!» Ως και το τσιγγίνο μπανιούδι βάλανε σ' ένα τόπο που άρχισε να τρέχει σε δυο τρία σημεία. Παρηγοριά και ποσκόλιο ν' ακούς στιγμή τη στιγμή τη σταγόνα να στάζει και να ξεγελιέσαι πως έχεις μια συντροφιά.

Είναι που κάποτε δεν προλαβαίνουμε ή λείπω εγώ στη δουλειά κι ώσου να 'ρθώ... Ω Θεέ και Κύριε! Οι κουβέρτες να 'χουν βραχεί και να 'χει μουσκέψει το στρώμα κι άντε να ' βρεις τόπο να βουλευτείς. Δυο κρεβάτια: Ένα εγώ με τη Ρήνα μου ένα τα μικρά μας. Κι άμα βραχεί το ένα απ' τα δυο που να κοιμηθούμε όλοι μαζί; Τους βάζω τότε στα πόδια μας, αλλά δεν μπορώ να κοιμηθώ όπως πρέπει γιατί σκέφτομαι ν' απλώσω τα πόδια μου, μήπως και κλωτσήσω το μικρό. Και τι ύπνο να κάνεις με τα πόδια διπλωμένα! Τι ξεκούραση να δείς! Κι η έγνοια μήπως αρχίσει να στάζει και στο δικό μου κρεβάτι, να με κρατά σχεδόν όλη τη νύχτα με τα μάτια ανοιχτά.

(Όση ώρα μιλά έχει ταχτοποιήσει το μικρό χαλάκι. Πηγαίνει στην κουζίνα φέρνει ένα πιάτο κουραμπιέδες; το ακουμπά πάνω στο τραπέζακι).

— Αρκετά για σήμερα. Αρκετά. Τώρα θα κάτω να ξεκουραστώ. Απόψε θα

προσφώνηση αντικανονική

Θηριώδεις διανοούμενοι, στραγγαλιστές του πνεύματος και της τέχνης, τελικά τεχνοκράτες διανοούμενοι, περιφέρουν τα θνησιγενή σαρκία τους στις λεωφόρους του μηχανικού συρμού και τις ιδεαλιστικής αδιαφορίας και σαν πωλητές του καθημερινού τύπου εξαγουν ανά τον κόσμο καθημερινά, την κονσερβοποιημένη σκουριά των εγκεφαλικών τους κυττάρων με τη μορφή της κοινής γνώμης και των κοινωνικών αναισθητικών και υπνωτικών.

Μεγάλα κορόϊδα, θύματα κι αυτά της κοινής γνώμης υπονομεύουν, υποθάλλουν και αναπαράγουν καθημερινά σε παγκόσμιο επίπεδο τη φυσικότητα και αξιοπρέπεια του νόμου της φύσης με τη μορφή του αστικού ανθρώπινου νόμου, τρώγοντας ζωτροφές με πτωμαίνη από τα πεδία των μαχών του πατριωτισμού και της πατριωτικής ιδέας.

Το οργανωμένο παγκόσμιο συμφέρον εντοπισμένο στη παγκοσμιοποίηση των θέσεων συμφέροντος εγκαθίσταται όπου βρει την αναγκαία ποσότητα κοινωνικής ύπωσης και υποταγής, για να εκπληρώσει τους κεφαλαιοκρατικούς του σκοπούς. Τα ιατρικά ηρεμιστικά, οι φυλακές και τα ψυχιατρεία μαζικής κοινωνικοποίησης παρέχονται προς βοήθεια του σεβαστού κοινού.

Οι δυνάμεις ασφαλείας και φυσικά προστατεύουν τον ανονείρευτο ύπνο των ειρηνικών πολιτών από τα χέρια των ξεροκέφαλων αρετικών που ξηλώνουν την κοινωνική ραπτομηχανή, που ξέρει τόσο καλά να μπαλώνει. Αυτά σαν προληπτική απάντηση προς τους διαμαρτυρόμενους του σεβαστού νόμου. Στόχος είναι να αναπλάστούν οι μελομένες λέξεις και να τους δωθεί οποιοδήποτε πραγματικό νόημα, φτάνει να βγουν από την εξαγωγή του στόματός μου με τη μορφή ωμής αλήθειας στα μούτρα των δολοφόνων του ανθρώπου ως και της τέχνης και να

βγάλουμε τα τελευταία μας πορίσματα από την τελική τους νεκροψία, όχι τη σωματική αλλά την ιδεολογική.

Μιλώ τόσο σκληρά γι' αυτούς αφού μας το επιτρέπει η σκληρή πραγματικότητα που τη ζούμε κάθε στιγμή. Αυτά σαν ηθική συμπαράσταση προς όλους εκείνους που παραδοκούν στο άπλετο φως και άσβηστο, που για την ώρα σκάζει πάνω σ' ένα ανατομικό τραπέζι και πάνω σ' ένα ραγισμένο καθρέφτη που θα καθρεφτίσει δια της σύνθεσης του το παγκόσμιο ιδεώδες, μακριά από την αυθεντία της οργανωμένης θρησκευτικής και κοινωνικής παραδοκούς.

Αλήθεια, πως καταντήσαμε βολεμένοι στο χοιροστάσιο να ψυχαγωγούμαστε με βορβορόπηλα!.. Μυλόπετρες αλέθουν τα μυαλά μας και γαλβανιστές μας τεμαχίζουν το ενιαίο της φυσικής αλληλοσχέτισης μας, χρονολογώντας σιωπηλούς βηματισμούς και συνηθώς στρατιωτικούς, πάνω σε ραγισμένα γυαλιά με δείχτες νοητικής πλάνης σε ταχύμετρο επιτυχίας.

Όπως και να έχει το πράγμα, ο χώρος σαν εσωκεντρική δίνη μας περιστρέφει πέραξ του εαυτού μας και είναι αδιανόητο να βρεθούμε κάποια στιγμή στην περιφέρεια της περιαυτολόγησης μέσα σε καπνούς, εκρήξεις, θανάτους, βόμβες, ηλεκτροσόκ και πείνα.

Ο πολιτισμός σήμερα δεν είναι τίποτε άλλο παρά μονάχα ο εκτροχιασμός της ανθρωπιάς.

Σε μονόχρωμους από κόκκινο πεζόδρομους περιφέρεται η μνήμη της ανθρωπότητας και η τέχνη γηροκομείται από διανοούμενους που κρύβουν τον συντηρητισμό κάτω από το θάμπος «επαναστατικών» λέξεων, που ξέρουν καλά τρ πως να κρύβονται από αυτούς που ξέρουν τι σημαίνει υποκρισία στολισμένη με ωραίες λέξεις.

Στέλιος Μίτσιγγας

απο τη κτητικότητα

στην αγάπη

της παθητικότητας

Είναι καιρός να έχουμε στη ζωή μας μια επανάσταση στη κατανόηση μας για την ενέργεια της αγάπης.

Η αγάπη δεν είναι η κατάσταση του συναισθηματικά εστιασμένου και φορτισμένου ατόμου, ζώντας στο επίπεδο των ικανοποιήσεων και επιθυμιών.

Η αγάπη είναι η δύναμη που ως υπερβατικός αυθορμητισμός και διαδικασία, αρχίζει από τον άλλο και τελειώνει στον άλλο. Η αγάπη παίρνει και δίνει τον εαυτό της ως μόνη αυτοσυνέπεια και ελκτική ενέργεια που απομακρύνει από τον πόνο και την απομονωτική φυγή από τον κόσμο. Έχουμε μεταφράσει την ουσιαστική αγάπη ως προσωπική και αυτό έχει δημιουργήσει την προσωπική χωριστική δράση, την αυτοσυμπόνοια και τον αυτοοίκτο, που έχει ως συνέπεια δύσκαμπτες και σκληρές ανθρώπινες σχέσεις.

Η κοσμική ενέργεια μπορεί να αισθητοποιηθεί ως ενέργεια αγάπης για το ανθρώπινο, που ζει στην προσωπική του ευχαρίστηση και την έχει ταυτίσει με τη λέξη που έχει τόσο πολύ βαρυφορτισθεί με τον εγωισμό μας.

Το φως της αγάπης είναι κοσμικό, η γνώση όμως είναι πλανητική και αφορά μόνο τα προσωπικά μας γεγονότα. Η αγάπη εκδηλώνεται από το πεδίο των ενεργειών, στο φυσικό επίπεδο της ζωής ως ελευθερία στις σχέσεις, αντικειμενικές, συναισθηματικές και ανθρώπινες.

Η απρόσωπη σχέση δεν είναι η σχέση χωρίς προσωπικότητας. Η ενέργεια της προσωπικότητας είναι ψυχολογικής φύσης με την έννοια της συνουσίας των προ-

σωπικών μας πεποιθήσεων και επιδιώξεων με τους άλλους. Μπορείς να λέγεις ότι δεν ασχολείσαι με τον εαυτό σου, αλλά αυτά με τα οποία ασχολείσαι έχουν σημείο τομής μέσα στο προσωπικό εγώ.

Όταν αγαπάς πραγματικά, η αγάπη έχει μια δυναμικότητα τόσο ελεύθερη όσο και περιεχτική, που μπορεί να περιβάλει τα πάντα από το ένα μέχρι το παν κυριολεκτικά. Είναι εκτεταμένη μέχρι την ουμεριτική συμπενοτικότητα, την απρόσωπη και μερόληπτη. Έτσι το νήμα της ζωτικής ενέργειας, αυτό που ανακαλύφθηκε πρόσφατα στη Ρωσία με τις ακτίνες κίρλιαν, αυτό που το ονόμασε ο Ράιχ οργόνη και αυτό που η εσωτερική φιλοσοφία ονομάζει αιθερικό φορέα και ενέργεια ο μυστικισμός πράνα, θα μας ενώσει με κάθε βασίλειο της φύσης και με κάθε πλανητικό σύστημα και επίπεδο συνειδησης. Η πράξη έχει αντίδραση από το πιο μικρό σωματίδιο της ύλης, μέχρι το μακροκοσμικό όλο, συνδέοντας έτσι όλες τις ζωές ως προς τη μια ζωή, στην οποία υπάρχουμε, κινούμαστε και ζούμε. Έτσι οι αποτρόπαιες πράξεις των συνανθρώπων μας είναι και δική μας ντροπή και δεν μπορούμε να λέμε ότι δεν μας αφορούν αφού είμαστε μέρος της μιας ζωής.

Δεν υπάρχει τίποτα που να μη συνδέεται εσωτερικά με οποιαδήποτε ύπαρξη ζωής. Αγάπη είναι η ζωή όπως πραγματικά είναι. Η αντίληψη της φυσικότητας όπως είναι πραγματικά, είναι ζωή.

Στέλιος Μίτσιγγας

ζωντανεμα της μνημης

«λαϊκον συσσιτιον»

Αναπολήσαμε σε προηγούμενα μας σημειώματα, μια πτυχή της προπολεμικής και της πρώτης περιόδου του πολέμου. Μέσα σε κείνο το κύκλωμα της δύσκολης εποχής, της αβεβαιότητας και του ηθικού ξεπεσμού ξεπετιόταν το συσσίτιο· το «λαϊκόν συσσίτιον» όπως το αποκάλεσαν οι βιομήχανοι ιδρυτές του.

Το σοφιστήκανε πιθανώς για λόγους διαφήμισης καλυμμένης από δήθεν φιλεργατικές παρορμήσεις. Ίσως λόγω ταξικής ανωτερότητας ίσως όμως - το πιο πιθανό - για άνοιγμα του δρόμου προς πολιτικά κέρδη.

Τα αποικιακά ανελεύθερα διατάγματα που για χρόνια φήμωνα το λαό αρχίσανε να παρουσιάζουν κάποια χαλάρωση· πλατεία ψιθυριζόταν πως σύντομα ο λαός θα είχε μερικά πολιτικά δικαιώματα αρχίζοντας από την εκλογή των δημοτικών συμβουλίων. Έτσι φυσικό ήταν κι' οι διάφοροι φιλόδοξοι μνηστήρες που απόβλεπαν σε πολιτική καριέρα ν' αρχίσουν να μηχανεύονται τρόπους και μέσα για την επίτευξη του στόχου τους.

Με αρκετό θόρυβο και πομπώδεις αγγελίες άρχισε τη λειτουργία του το συσσίτιο. Προοριζόταν όπως έλε-

γαν στο να γιομίσει για λίγο τα άδεια στομάχια των ανέργων δουλεφτάδων. Ήταν το συμπλήρωμα των ανακουφιστικών έργων της κυβέρνησης. Ήταν απλώς σκουληκοφαγωμένα δεκανίκια που βάλθηκαν να υποβαστάζον ένα αρρωστιάριο κορμί.

Μάλλον από νεανική περιέργεια ορμώνοντι παρά από άμεση ανάγκη πέρανε την απόφαση. Δυό φίλοι χασομήρηδες εργένηδες το βάλαν για να φάμε στο συσσίτιο!

Για νάμαστε στην ώρα μας και να μη χάσουμε τη σειρά μας ξεκινήσαμε νωρίς. Διασχίσαμε τη Λήδρας περάσαμε που το σεράι, μέσα από την κεντρική εντός των τειχών αρτηρία, προς τη πύλη της Κερύνειας. Λίγο πιο έξω που τα τείχη, στην αυλή της μεγάλης βιομηχανίας ήταν το νεοσυσταθέν λαϊκό σισσίτιο.

Στα γρήγορα μπήκαμε στην αράδα. Η ουρά μου θύμιζε πρόβατα που κατευθύνονταν στη στάνη για φαί ή ακόμα στρατιώτες που πάνε γραμμή για το μεσημεριανό τους. Με το πιάτο που πήραμε από την πλαϊνή στίβα, στο χέρι, προχωρούσαμε σιγά και σιωπηλά, σεβόμενοι τη σοβαρότητα της «πομπής». Είναι αλήθεια, στιγμές, που ο εξευτελισμός της αξιοπρέ-

πειας γίνεται τόσο έντονος! Κοντέψαμε σ' ένα ξύλινο λιγδιασμένο πάγκο. Πίσω του με μια ξύλινη μακρόχρημη κουτάλα στο χέρι βρισκόταν ένας βλοσυρός σερβιτόρος. Η κουτάλα βυθιζόταν ρυθμικά στο πλαϊνό «χαρτζι» έβγαίνε γιομάτη μ' ένα μείγμα σαν πολύ κι' αδειάζόταν στο πιάτο. Η δόση ήταν ίση με το περιεχόμενο μιας γιομάτης κουτάλας.

Τι νάταν άραγε το μυστηριώδες τούτο κατασκεύασμα; Μετά που το γευτήκαμε καταλάβαμε πως ήταν παραψημένα φύλλα της Αιγύπτου. Εφοδιασμένοι τώρα με σταφιδιασμένο ψωμί και πηρούνη, στρωθήκαμε στο φαί καθισμένοι στα ξύλινα καθίσματα μπροστά στους ξύλινους πάλι πάγκους.

Στο κατά πόσο το φαί ήταν νόστιμο η άσχημο η μνήμη δυστυχώς δε μπορεί να βοηθήσει. Δεν ήταν τούτο που μετρούσε. Η επίσκεψη μας στόχευε στο να δούμε από κοντά τη λειτουργία του νεοσυστατού του εγχειρήματος για το οποίο τόσος λόγος γινόταν. Κι όταν καλοδιάθετα βλέπει κανείς τα πράγματα, πάντα και παντού, κάτι θα βρει για να ξελαφρύνει κάπως, έστω και στιγμιαία, τη βαρετή ατμόσφαιρα· και τ' ανέμελα νειάτα δε δυσκο-

λέβονταν σε τούτο το σημείο. Σαν τελείωσε το γεύμα(!) πλύναμε το «σκουτέλλι» και το πηρούνη, καθάρισαν το πάγκο μαζέβοντας τις λασπομένες σταφίδες πούχαμε· αφάιρσει πριν που το ψωμί· βλέπετε ήταν διαταγή ν' ανακατέβονταν σταφίδες στο ψωμί για να ξεοδεφτούν· και πλύναμε το πιάτο κάτω από βρύση ξεπίτηδες εγκατεστημένη προσέχοντας να μη βρέξουμε τα... χέρια μας.

Το βάλαμε ύστερα στη θέση του πήραμε από ένα ταϊγάρο «σάνταρτ» που μας πρόσφεραν και πήραμε το δρόμο του γυρισμού.

Ο δρόμος μας τούτη τη φορά μέσα από τους μαχαλάδες· φτωχογειτονιές κατοικημένες από πολλούς Τούρκους και λιγοστούς Έλληνες και Αρμενίους. Στενά υγρά ανήλιαγα σοκάκια με εντυπωσιακή ανατολίτικη γραφικότητα. Με την εικόνα τους βαθειά ριζωμένη μέσα μας νοσταλγούμε αυτή τη περιδιάβαση.

Όσο για τη ζωή του περιλάλητου συσσιτίου, πόσο βάσταξε δε θυμούμαστε ακριβώς. Πάντως δε κράτησε πολύ. Ο πόλεμος έλυσε με το δικό του τρόπο την ανεργία και την κρίση.

Θεόδωρος Κατάλιακος

Αθήνα και πάλι Αθήνα: € 88.00
αεροπορικό εισιτήριο και ξενοδοχείο με πρόγευμα για μια βδομάδα.

Για περισσότερες πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής:

Groutas

Λευκωσία : Ομήρου 31, τηλ. 473172-3-4
Λεμεσός : Μακαρίου Γ' 71B, τηλ. 477313-4-5
Λάρνακα : Μακαρίου Γ' 41, τηλ. 21727

* (νέοι μέχρι 24 και φοιτητές μέχρι 28 χρόνων)

ΠΕΡΙΠΟΥ

ΛΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΑΣ... ΔΕΝΟΥΝ ΤΑ ΧΕΡΙΑ

Τώρα τελευταία γίνεται λόγος πολύς από τις εφημερίδες και τ' άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης για την ανάγκη θέσπισης ειδικής νομοθεσίας έτσι που το δέσιμο με τις ζώνες ασφαλείας στο αυτοκίνητο να γίνει υποχρεωτικό. Αυτό υποστηρίζει και το κράτος μέσω των οργάνων του, τους ειδικούς δηλαδή της αστυνομίας για την οδική ασφάλεια, και φαίνεται πως πολύ σύντομα με τη νέα βουλή, θα περάσει κι αυτός ο νόμος που θα μας δίνει με το έτσι θέλω στο κάθισμα του αυτοκινήτου μας. Διότι σ' όλες τις προοδευμένες χώρες του κόσμου αυτό το σύστημα έχει εφαρμοστεί εδώ και χρόνια, εμείς γιατί να υστερούμε; Φτάνει που υστερούμε σε τόσα άλλα δηλαδή. Στην Αμερική για παράδειγμα έχει πλακώσει το AIDS για τα καλά. Εμείς εδώ στην Κύπρο δε πήραμε μυρωδιά ακόμα και νομίζω πως επιβάλλεται να κάμει ο καθένας ότι μπορεί για την εξάπλωση της νόσου, αν είναι να θεωρούμαστε κι εμείς προοδευμένοι. Τώρα θα μου πείτε πως το AIDS σκοτώνει ενώ οι ζώνες ασφαλείας σου προστατεύουν τη ζωή, σωστά; Λάθος! Γιατί το AIDS μπορεί πράγματι να σκοτώνει όμως ακόμα ν' αποδειχτεί πως σε περίπτωση δυστυχήματος οι ζώνες ασφαλείας σε γλυτώνουν από το θάνατο. Όλοι μας έχουμε ακούσει, ουκ ολίγες φορές για δυστυχήματα που κάποιο αυτοκίνητο πέφτει σε γκρεμό και διαλύεται στα εξόν συνετέθει, και κάποιος τυχεράκιος γλυτώνει ως εκ θαύματος γιατί εκσφενδονίστηκε από το αυτοκίνητο. Κι αυτό γιατί ακριβώς δεν ήταν δεμένος με τις ζώνες ασφαλείας.

Όμως η ουσία του θέμα-

τος είναι άλλη. Ένας τέτοιος νόμος που θα μας υποχρέωνε να κάνουμε κάτι παρά τη θέληση μας θα καταπατούσε βάνουσα ηθικές αρχές και αξίες και δικαιώματα αναφέρεται. Κι αυτά συνοψίζονται στην απλή και ρομαντική ίσως πίστη που πολλοί από μας έχουν την αναίδεια να πιστεύουν, πως εγώ ανήκω στον εαυτό μου και σε κανένα άλλο. Πως η ζωή μου είναι αποκλειστικά δική μου και κανενός άλλου. Έτσι τη κάνω ότι θέλω κι ότι γουστάρω κι αν αποφασίσω να τη τελειώσω εδώ και τώρα αυτό είναι δική μου δουλειά και δικό μου πρόβλημα. Γι' αυτό και το κράτος, δηλαδή οι άνθρωποι που εγώ ψήφισα στην εξουσία και κατ' επέχταση εξουσιοδότησα να ενεργούν εκ μέρους μου, δεν έχουν το δικαίωμα ναρχονται εκ των υστέρων και να μου υπαγορεύουν τι πρέπει να κάμω με τον εαυτό μου. Φυσικά, στη πραγματικότητα εδώ στη Κύπρο δεν έχω και μεγάλη εκλογή αφού θέλοντας και μη πρέπει να ψηφίσω, διαφορετικά θα καταλήξω στη φυλακή. Έτσι εκλέγω κάποιους παρά τη θέληση μου που ενεργούν με τη δική μου τη δύναμη και που σε κάποια φάση στρέφονται εναντίον μου και με τη δική μου πάλι τη δύναμη έρχονται να μου υπαγορεύσουν τι μπορώ να κάμω με τον εαυτό μου και τι όχι. Αν αυτός δεν είναι τέλειος παραλογισμός, τότε τι είναι;

Θα μου πείτε πάλι πως καλά και άγια όλα αυτά τα φιλοσοφικά όμως δε μας λύνουν το πρόβλημα. Και το πρόβλημα είναι ότι δε περνά μερα σχεδόν που να μη γίνει κάποιο δυστύχημα και σ' αυτό να χάσουν τη ζωή τους άθωοι άνθρωποι. Δεν είναι

σκληρό και απάνθρωπο να συνεχίζεται εσείς; Και φυσικά είναι. Όμως ο τρόπος που φαίνεται πως θα υιοθετήσει το κράτος, πρώτον δεν είναι καθόλου εξακριβωμένος πως θα λύσει το πρόβλημα και δεύτερον είναι ηθικά απαράδεκτος. Αν το κράτος πιστεύει πως οι ζώνες ασφαλείας θα λύσουν το πρόβλημα τότε οφείλει να οργανώσει μια καμπάνια από την τηλεόραση και τ' άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης και να μας ενημερώσει. Όπως ακριβώς έκαμε παλιά με τα κρασιά και τώρα τελευταία με τα βιομηχανικά προϊόντα. Κι έτσι με το ίδιο πνεύμα του «αγοράζοντας Κυπριακά πάμε όλοι μπροστά» θα μπορούσε να λέει, «Δένεστε με τις ζώνες ασφαλείας για να μη σκοτώνεστε». Κι αν εγώ, και ο καθένας πεισθώ, και γουστάρω θα δένομαι. Αν όχι και μ' αρέσει ας πούμε να ζω επικίνδυνα, ή αποφάσισα ν' αυτοχτονήσω δε θα δένομαι. Φανταστείτε να πούμε νάβγαζε νόμο το κράτος που θα μας ανάγκαζε όλους να πίνουμε μια μπουκάλια κρασί την ημέρα. Δε θάταν αυτό άνω ποταμών; Δε θα επαναστατούσαν όλοι εκείνοι που έχουν έλκος, ή αυτοί που προτιμούν το ουίσκι, ή οι άλλοι που δε πίνουν καθόλου παρά μόνο γάλα;

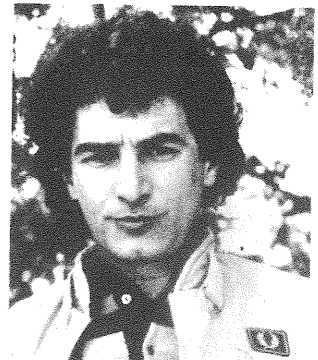
Όμως πέρα απ' αυτό, η πικρή αλήθεια είναι πως οι ζώνες ασφαλείας δε λύνουν το πρόβλημα. Στη πραγματικότητα είναι μια λύση που μας δίνει τα χέρια και την ίδια στιγμή συγκαλύπτει και τις πραγματικές αιτίες των οδικών δυστυχημάτων σ' αυτό το τόπο. Κι αυτές είναι πρώτον η φρικιαστική κατάσταση και τα μαύρα τα χάλια που έχουν οι δρόμοι μας, και δεύτερον η φασιστική νοο-

τροπία του μέσου κυπριου οδηγού. Για την κατάσταση των δρόμων τι μπορεί να πει κανείς; Πως είναι στενοί με επικίνδυνες στροφές; Πως είναι γεμάτοι λαγκούβες στο μέγεθος κρατήρων και τουμπάματα στο ύψος χαμηλών θημερινά. Οι μόνοι που κάμνουν μεσάνυχτα φαίνεται πως είναι οι αρμόδιοι. Είτε γιατί δεν οδηγούν καθόλου, είτε γιατί οδηγούν με τα μάτια κλειστά! Έτσι γίνονται οι ίδιοι πρόξενοι δυστυχημάτων. Ερχόμαστε τώρα στο μέσο κύπριο οδηγό. Κάθε πρωί που μπαίνει σ' αυτοκίνητο του και ξεκινά για τη δουλειά νομίζει πως μπαίνει σ' ένα τανκ και τραβά για τον πόλεμο. Κι η συμπεριφορά του στο δρόμο είναι ανάλογη —ο θάνατος σου η ζωή μου. Αλοίμονο στους άλλους αυτοκινητιστές που έχουν τη κακή τύχη να βρεθούν στο δρόμο μας. Ολόϊσια κατά πάνω τους κι όποιον πάρει ο χάρος. Κι όταν έρθει καμιά φορά η κουβέντα για την οδική ασφάλεια τα ρίχνουμε όλα στους καμικάζι, τους νεαρούς δηλαδή με τις μοτοσυκλέτες που γίνονται τάχα επικίνδυνοι στο δρόμο με τα διάφορα τερτίπια τους. Για μας ούτε κουβέντα, κάνουμε όλοι τη πάπια και σιωπούμε. Κι έτσι θάρθει μια μέρα το κράτος και θα μας πει: τους δρόμους; δε γουστάρω να τους φτιάξω. Κι τότε γουστάρω να πάρω μέτρα για ν' αρχίσετε επιτέλους να οδηγείτε σωστά. Έτσι με το ζόρι θα σας υποχρέωσω να δένεστε με τις ζώνες ασφαλείας, σαν τα γαϊδούρια στη βοσκή, κι ας ελπίσουμε πως θα σκοτώνετε λιγότεροι. Καταλάβετε ρε;

Βάσος Αργυρού

ΨΥΛΛΟΙ ΣΤ' ΑΥΤΙΑ

Θεατρικός οργανισμός κυπριου

Μια κωμωδία γραμμένη για τις αρχές του αιώνα μεταφέρθηκε στην Κύπρο - στα τέλη του ίδιου αιώνα - χωρίς όμως αυτός ο ετεροχρονισμός να βλάψει, ή να επηρεάσει αρνητικά την όλη λειτουργία της θεατρικής αυτής παράστασης.

Η απορία μου (έντονη και συνεχής) ήταν για το ποιός από τους δύο λόγους που θα εκθέσω πιο κάτω, συνέβηλε σ' αυτή την επιτυχία. Ήταν μήπως η άφωγη μετάφραση και σκηνοθεσία του Εύη Γαβριηλίδη, ή μήπως το γεγονός ότι η ζωή στη Γαλλία κατά τις αρχές του αιώνα αποτελούσε ένα είδος αναδρομικής αντανάκλασης της σημερινής ζωής στην Κύπρο. Δυστυχώς η δική μου γνώμη είναι πως πρωτεύοντα ρόλο έπαιξαν οι «παράλληλοι» βίοι των δύο κοινωτών.

Το έργο γράφτηκε από το Ζώρζ Φεντώ, έναν επιφανή άνθρωπο της κωμωδιακής τέχνης που πρόσφερε στο θέατρο πολλά τέτοια έργα, που σαν κύριο χαρακτηριστικό τους έχουν και περιέχουν, χειμάρρους από λογικές τρέλλες, ή καλύτερα τρελλές λογικές. Μιλώ στο πληθυντικό γιατί στα έργα του ο Φεντώ μας βομβαρδίζει όχι με μια, αλλά με πολλές απίθανες (και σε αριθμό και σε έκταση) ιστορίες.

Θα πρέπει όμως να προχωρήσω, να δώσω το στίγμα τουλάχιστο του έργου που παρακολούθησα. Είναι η ιστορία μιας «οικογένειας» (οικογένεια με την ευρύτερη έννοια του όρου) της οποίας τα μέλη αλληλοαπατώνται, ή θέλουν να απατηθούν, για να δοθεί έτσι το δικαίωμα στην ελαστική τους συνείδηση να απαντήσει με το ίδιο νόμι-

σμα. Το έργο αρχίζει με ένα κλεφτό φιλή, που όμως δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αρχή μιας συνεχούς, αδιάκοπης, συντριπτικής και διάπτωτης απάτης. Η κορυφή όμως αυτή της τρελλής και χιλιόμετροδερμένης ιστορίας φτάνει στο απόγειο της όταν στο τέλος όλοι είναι ευχαριστημένοι, γιατί «αποδεικνύεται» η αθωότητα τους και πράγματι είναι «αθώοι» αφού στη πραγματικότητα δεν εκπλήρωσαν τις επιθυμίες τους. Έτσι όλοι είναι ικανοποιημένοι. Τα πιστόλια μπαίνουν στις θήκες τους, οι βρισιές και τα νεύρα καταλαγιάζουν, και η ζωή συνεχίζεται. Η θέληση για απάτη θα εξακολουθήσει να καταδυναστεύει τη μικρή τους κοινότητα, χωρίς κανείς να τολμά να τη φωνάξει». Εξαιρεση βέβαια - που επιβεβαιώνει έτσι τον κανόνα - αποτελεί η φωνή του Βαρνάβα Κυριαζή, στο Ρομάν Τουρνέλ, που δεν παύει να διαλαλεί τον «έρωτα» του προς τη πρώτη κυρία της οικογένειας.

Ο Φεντώ, λοιπόν, και κατά συνέχεια, μα και συνέπεια ο Θ.Ο.Κ. μας παρουσιάζει μια αλήθεια, τόσο κραυγαλέα πραγματική που κάνει το νου του θεατή να φλέγεται από την εκρηχτική της δύναμη.

Παρακολουθώντας το έργο του Φεντώ, έχεις απ' την αρχή την αίσθηση, πως το μήνυμά του σε πλησιάζει σαν υπόκωφος βόμβος. Κάτι σαν μακρινός θόρυβος αεροσκάφους, ή σαν ήχος μακρινής καμπάνας. Σιγά-σιγά σταθερά και αργότερα με απόβλεπτη ταχύτητα, χωρίς όρους και χωρίς ορισμούς, χωρίς λογική θάλαγα, ο ήχος αυτός σε πλησιάζει απελπι-

στικά. Σε πλησιάζει επικύνδινα όσπου να σκάσει σ' αυτά σου, σαν έκρηξη ανώδυνου ηφαιστείου.

Ο σκοπός του έργου εξετέλεσθη. Μας ειδοποίησε, μας προειδοποίησε με το πιο «ελεεινό» τρόπο πως οι μυστικές μας σκέψεις, ή επιθυμίες μας για μετάβαση στην άλλη μεριά του λειβαδιού, δεν μας οδηγούν πουθενά αλλού, παρά στη μονίμως επαπειλούμενη ζωή ενός απατεώνα. Φωνάχτε λοιπόν τον έρωτα σας. Ίδου η προέχταση του μηνύματος του συγγραφέα. Όσον αφορά τώρα την επιτυχία ή την αποτυχία για το ανέβασμα του έργου νομίζω πως δεν έχω πολλά να πω. Ήταν για μένα μια πετυχημένη παράσταση. Το γεγονός πως δε γέλασα και πολύ, παρακολουθώντας το έργο, δεν ξέρω αν σημαίνει και πολλά πράγματα. Πιστεύω όμως, και εδώ είναι το κακό, πως ο Θ.Ο.Κ. ανέβασε αυτό το έργο με σκοπό να σκορπίσει πολύ γέλιο. Είναι θέμα ιδιοσυγκρασίας. Η πλειοψηφία άλλωστε του κοινού γέλασε με τη καρδιά του, το ευχαριστήθηκε. Δεν ξέρω γιατί, μα όταν μιλώ για ένα έργο, έχω την ακατάσχετη τάση να μιλήσω και λίγο για το κοινό. Άλλωστε μόνο αυτό δίδει και αντανακλά την επιτυχία ή την αποτυχία ενός έργου. Το μόνο που έχω ακόμα να προσθέσω για το Θ.Ο.Κ. είναι πως έχει και το δικαίωμα και την υποχρέωση και τη δυνατότητα να βοηθήσει στην ανέλιξη νέων Κυπρίων θεατρικών συγγραφέων. Να μας προσφέρει κάποτε και κάτι δικό μας. Κάποτε στις εισαγωγές. Η νότια παραγωγή θα βοηθήσει όλους μας. Το θέατρο ενός

τόπου, είναι κάποτε η ταυτότητα του.

Αν έχω κάτι να προσθέσω για τους ηθοποιούς είναι το ίδιο. Λειτουργήσαν όλοι σωστά μέσα στο διάγραμμα του έργου. Δε μπορώ όμως να μην αναφερθώ στην αριστουργηματική πράγματι εμφάνιση του Κώστα Βήχα και του Σπύρου Σταυρινίδη. Ο Κώστας Βήχας στο ρόλο ενός τραυλού παρουσίασε ένα εξαιρετικό θέαμα. Τολμώ να πω, πως δεν ήταν ένας ηθοποιός που προσπαθούσε να κάνει το τραυλό. Ήταν ένας τραυλός που προσπαθεί να μιλήσει. Μ' αυτό του το παιχνίδι ο Κώστας Βήχας απόδειξε για άλλη μια φορά το απaráμιλλο ταλέντο του.

Από την άλλη μεριά, στο ρόλο του πρωταγωνιστή και ταυτόχρονα στο ρόλο ενός υπαλλήλου ξενοδοχείου, ο Σπύρος Σταυρινίδης έδωσε ρεσιτάλ ηθοποιίας.

Ενσάρκωσε δύο πρόσωπα με καταπληκτική μαεστρία και απίθανη θεατρική δεινότητα. Η Κύπρος έχει κάθε δικαίωμα να ελπίζει στη προώθηση της θεατρικής τέχνης.

Κλείνοντας, τονίζω πως αυτή η παράσταση του Θ.Ο.Κ. ήταν ένα ικανοποιητικό πετυχημένο σύνολο που αυξάνει τις ελπίδες μας και τις απαιτήσεις μας για το μέλλον. Δεν λείπουν απ' τη Κύπρο οι καλοί ηθοποιοί, λείπουν οι θεατρικοί συγγραφείς και το Φιλότεχνο κοινό. Μας λείπει η θεατρική παιδεία.

Τάκης Χ' Γεωργίου

2-3
«ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ»
(KRIEG UND FRIEDEN)

Του Α. Βασίλια, Φ. Σάββατση, Χ. Μπάλλι, Σ. Άσσις, Α. Στρατινάκης, Γεωργίου Ξυρογιάννη. Με τους Άντριου Βίγγαμ, Χ. Μάξγουελ.

Ένα ομιλητικό έργο που αναφέρεται στο «πρώτο ηρωικό έθνος» ενός υποκείμενου «πρώτου» ή «Αυστρία» στη Δύση του κόσμου και μετράει ως «πρώτο έθνος» με τη μεταφορά των περιπέτειών στην ιστορία σε μια «πρώτη» του κόσμου.

9-10
«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΓΙΣΙΝΙΚΟΥ»
(EL HOMBRE DE MAISINICU)

Του Κλωνίδη Λαζάρου, Κόβεντ 1973, 129m, ασπρόμαυρο. Με τους Σαρλόν Βαλντόν, Ρικάρντο Μονταλβάνο, Αντόλφο Βλασκόβιτς, Ραούλ Πουρόρα.

Η ταινία περιγράφει την ιστορία του Βασίλη Λαζάρου, που το 1968 πήγε στην Ελλάδα για να εργαστεί ως δάσκαλος σε ένα σχολείο. Η ταινία περιγράφει την ιστορία του Βασίλη Λαζάρου, που το 1968 πήγε στην Ελλάδα για να εργαστεί ως δάσκαλος σε ένα σχολείο. Η ταινία περιγράφει την ιστορία του Βασίλη Λαζάρου, που το 1968 πήγε στην Ελλάδα για να εργαστεί ως δάσκαλος σε ένα σχολείο.

16-17
«ΟΣΤΡΙΑ»

Του Ανδρέα Βασιλαίου, Ελλάδα 1989, 88m, ασπρόμαυρο. Με τους Μάξγουελ, Βασίλη Αρσενίου, Κωνσταντίνου Γιάκου.

Τρεις ομιλητικοί ομιλητικοί της ομογένειας του 1989 στην Ελλάδα, οι οποίοι αναφέρονται στην ιστορία της ομογένειας στην Ελλάδα. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της ομογένειας στην Ελλάδα.

23-24
«ΤΑΞΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ»

Της Βαρβάρας Μαντζουράς, Ουγγαρία, 1973, 84m, ασπρόμαυρο. Με τους Σ. Κορνήλιους, Γ. Μάξγουελ, Μ. Μάξγουελ, Φ. Μάξγουελ, Μ. Μάξγουελ.

Η ταινία αφηγείται την ιστορία ενός εργάτη που αγωνίζεται για την αλλαγή της κοινωνίας. Η ταινία περιγράφει την ιστορία ενός εργάτη που αγωνίζεται για την αλλαγή της κοινωνίας.

30-31
ΤΟ ΕΤΟΣ 1945
(DAS JAHR 1945)

Καθίστα: Κλάυβ Βίλντνερσκι
 Μουσική: Μαξίμ Γκλίνκα, Αυστρία

Το φέτος βραβείο είναι σε καλύτερη κατάσταση από ποτέ. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της Γερμανίας το 1945.

85 6/1
ΓΕΝΝΑΡΗΣ

Τέμπος
 (Τέμπος) του Κλαίβ Φαρίν, Γαλλία 1972. Με τους Μίτσελ Ρισσώ, Βασίλη Ρομάνο, Φρανσέσκ Ρομάνο Σολιέ, Έρικαμ 110. Ο Τέμπος είναι ένας μετρημένος χρόνος που ζει με τη μέτρηση του και τον αδιόριστο που είναι ο ίδιος ο χρόνος. Η ταινία περιγράφει την ιστορία του Τέμπος που ζει με τη μέτρηση του και τον αδιόριστο που είναι ο ίδιος ο χρόνος.

86 20/1
ΓΕΝΝΑΡΗΣ

Βδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου
 Η ταινία περιγράφει την ιστορία της βδομάδας του ελληνικού κινηματογράφου. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της βδομάδας του ελληνικού κινηματογράφου.

85 13/1
ΓΕΝΝΑΡΗΣ

Οικογένεια Μαθουσαλά
 (Μαθουσαλά) του Στέφανου Σίβαν, Γαλλία 1966. Με τους Βασίλη Βίγγαμ, Νανίτσα Στάβου, Ραούλ Βίγγαμ, Έρικαμ 97. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της οικογένειας Μαθουσαλά. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της οικογένειας Μαθουσαλά.

86 27/1
ΓΕΝΝΑΡΗΣ

Σαββατοκυρίακο
 (Σαββατοκυρίακο) του Ζαν-Λυκ Σαδάρ, Γαλλία-Ολλανδία 1967. Με τους Αλέξη Δασκ, Ζαν Ζαννα, Ρίτα Λαυρέ, Έρικαμ 90. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της Σαββατοκυρίακος. Η ταινία περιγράφει την ιστορία της Σαββατοκυρίακος.

εστιατόριο - ταβέρνα
το αρχοντικό
 Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 450080

Μπουραρία το «καπηλειό»
 Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 490080

- Ζεστό περιβάλλον κοντά στη παραδοσιακή τοιμαλιά.
- Ζωντανή μουσική με το Τζόζιφ στο μπουζούκι και τον Άντρο στο κλαρίνο.
- Διαλεγμένα μεζέδες καπηλειού.
- Οι πιο χαμηλές τιμές μπουραρίας χωρίς καμία υπερτίμηση για τη μουσική.

• Το μεσημέριο ημερησίως πρότυπη παραδοσιακή κουζίνα σε τιμές μαγειρίου.
 • Το βράδυ μπορείτε να απολαύσετε όλη τη σειρά κρητικών μεζέδων (ΜΕΦΕΣΚΟ μεζές) σε ένα ήσυχο περιβάλλον. Τιμή €3.00 το άτομο.

ΚΟΙΝΩΣΤΙΚΟ ΕΝΑΛΛΑΞ

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Κ. ΚΥΡΡΗ ΑΝΕΒΑΖΕΙ ΤΟ ΕΝΑΛΛΑΞ

Συνεχίζονται με μεγάλο ενδιαφέρον οι δοκιμές του έργου του Κώστα Π. Κύρρη "ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΜΙΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ", που άρχισαν εδώ και ένα μήνα περίπου από το Κασετέατρο ΕΝΑΛΛΑΞ και που θα ολοκληρωθούν σύντομα, με πρεμιέρα και γκεκτικές παραστάσεις κάθε Τετάρτη στον ίδιο χώρο.

Πρόκειται για μια παγκόσμια πρεμιέρα, που θα ευφρανθεί για πάντα των ντόπια Κυπριακή Δραματουργία.

Το οικονομικό κοστώς είναι του Άγγελου Άγγελου και η Σκηνοθεσία του Κώστα Χαρκλαμπίδου.

Οι άλλοι συντελεστές της παράστασης είναι: Αργύρω Τσιφάζου, Πηνελόπη Κωνσταντίνου, Φλωρίδα Δικονομίδου, Πανδύνα Λένα, Μελίνα Πάσιου, Πανίκος Νεοκλέους, Φοίβος Σικκαλλίδου και Πάρις Μεταξάς.

Με το έργο ας το Κασετέατρο ΕΝΑΛΛΑΞ, εγκαινιάζει ακόμη μια δραστηριότητα του, όπου κάθε Τετάρτη θα υπάρχει και μια θεατρική παράσταση.

Έτσι μετά τις γιορτές και με την πρεμιέρα του έργου, η εβδομάδα του ΕΝΑΛΛΑΞ, διαμορφώνεται ως εξής:

ΔΕΥΤΕΡΑ: Ηπασε

ΤΡΙΤΗ: Τρίτη και Δέμα

ΤΕΤΑΡΤΗ: Θέατρο - Σάτιρα.

ΠΕΜΠΤΗ/ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: Μουσικές Παραστάσεις.

ΣΑΒΒΑΤΟ: Πρόγραμμα ΕΝΑΛΛΑΞ (ένα μωσαϊκό τις εβδομάδες).

Γενικός εβ.

Κώστας Χαρκλαμπίδης

U-BIX NEOLT

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ — ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΠΑΡΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

NEOLT: Σχεδιαστήρια όλων των τύπων σε διάφορους χρωματισμούς.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ: Παραλληλογράφοι.

THEIS: Χωροβάτες.

NEODIAZO: Χάρτης και Film Φωτοτυπίας Α' ποιότητας.

MINERVA: stencils γραμμάτων Ελληνικά.

RENS: Punch Binding Machines.

KONIKA U-BIX: Φωτοτυπικάί ZOOM,
0,65 - 1,55 Colour -
Duplexin A2

ΑΠΟΤΑΘΕΙΤΑΙ:

K.A. ECONOMIDES LTD Λευκωσία Τηλ. 466700

K.A. ECONOMIDES LTD Λεμεσός Τηλ. 69814

ΜΟΥΝΤΙΣ ELECTRONICS LTD Πάφος Τηλ. 36951

K. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Λάρνακα Τηλ. 57391

K.A. ECONOMIDES LTD

U-BIX COPIERS

NEOLT DIAZO COPIERS

SENIOR SERVICE

FOR GENUINE MILDNESS

Ministry of Health's warning: Smoking may harm your health